Мы бідны, уж з діда, прадіда,
То духом хоц будме богаты!
І чести не дайме здоптати,
А віры не зломит нам біда!
(Русенко)

ISSN 1508-5104

DWUMIESIĘCZNIK

СТОВАРИШЫНЯ ЛЕМКІВ

STOWARZYSZENIE ŁEMKÓW

LEMKO ASSOCIATION

Бесіда

ДВОМІСЯЧНИК * РІК XXII, Нр 4 (115) ЛИПЕЦ – СЕРПЕН 2010 * КРЕНИЦЯ – ЛІҐНИЦЯ

Пращай Бієнале! До стрічы на Ватрі в Михалові!

Бесіда

Часопис Головного Заряду Стоваришыня Лемків

выходит од 1989 рока

посвячений збережыню історіі, культуры і языка Лемків

інформуючий о жытю нашой і братніх нам суспільности

плекаючий вірні надіі прадідів і вітців

В *Бесіді* почуєш смак рідного слова, такого, як передати го треба твоім дітям і внукам

Буд спілучастником і спілтворцьом *Бесіды*, бесідуй з *Бесідом*

Бесідуй, рад, гвар, повідай!
Товды ЛЕМ будеш собом
І шанувати Тя будут Люде

Чытай Бесіду Внуку і Діду!

(...) Был уж єм на пару річниках того фестівалю в Меджелабірцях, але в тым році виділ єм го перший раз праві цілий і мушу повісти, же єм был захоплений. Выступило добрі понад двадцет русиньскых ансамблів, хоц то напевно далеко не вшыткы, котры діют на Словеньску, хоцбы такы як «Вигорлят» ци «Хельмон» з Гуменного. Але і так был то перегляд богацтва, о котрым мы Лемкы лем можеме мріяти.

Андрий Копча, *Кус о 48. Фестівали Культуры і Спорту в Меджелабірцях і не лем*, стор. 8

А сонечко уж цалком за горы сіло, промені остатні скрыло. Тераз Театрови час. Рускому Народному Театрови „Петро Ризнич Дядя" зоз Войводины, од далекых, а так нам близкых Руснаків. Ідут ґу нам зо свойом... штырнадцетом гром в театральным сезоні 2009/2010. Є то штука сербского драматурга Мілоша Радовіча *Юшка з канаринца* (Поливка з канарика) в режисеріі, прекладі і адаптациі до руснацкого Михала Зазуляка.

Петро Трохановскій, *Бієнале, Бієнале, преця мы тя доконали*, стор. 10

По роках, коли няньо гостили на чужыні свого приятеля Болцарівяна, а тераз уж заграничного гостя зо совітской Украіны і коли оповіл ім о своіх пережытях по переселіню ся на Украіну, написали вершом частку його тернистой історіі:

Я не орю, не сію,// Бо я іду в Росию.// Я попродал коні, возы, // А сам піду у колхозы.

Лука Сук, Чмель. *Ту останеме на долгы рокы*, с. 21

Александра Геренчака мал єм оказию познати в середині 1990-ых років, коли пару раз гостил єм в його домі в Allentown. Мешкал він з женом в тзв. кольоніяльным дому, отже побудуваным іщы товды, коли американьскы кольоніі нележали до Анґлиі (1733). При дому тым находит ся крас огород, кавальчык ліса, 136 акрів землі і ґаздівскы будинкы, з котрых єден заполнений был книжками (...).

Богдан Горбаль, *Геренчакы родом з Тылявы*, стор. 22

Хочу речы на конец, же барз вартістний был для нас вшыткых тот выізд, будучий приємным завершыньом нашого пятирічного вчыня ся лемківского языка. Остане він в памяти на все, остане уж лем як спомин і аж як спомин. Все, коли будеме мати таку потребу, будеме могли по него сягнути і прикликати як емоцийно-культурову вартіст.

Анна Ґох, *Яка приязна і спокійна тота краіна*, стор. 28

На передній стороні окладинкы: *VI Медженародне Бієнале Лемківскої/Русиньскої Культуры*, фото: Петро Басалыґа.

На задній стороні окладинкы: *З минулых Лемківскых Ватр на Чужыні* (фотоскладанка)

Новины, не новины – не лем з Лемковины

♦ 8 мая в Зомборі на XLIX Музычным Фестівали Діти Войводіны руснацкій ансмбль „Жатва" з Коцура выборол (на двадцет выступуючых в тій катеґориі – старшых дітячых ансамблів) Срібну Плакєту.

♦ 8-9 мая в Саноку і Улючы проходили єпархіяльны торжества 500-літя православной церкви в Улючы. Значучом подійом было вручыня Владыці Адамови Ордену Св. Петра Могылы, наданого через Украіньску Православну Церков.

♦ 14-16 мая знаний з выступів на нашых сценах ансамбль „Скеюшан" з Хомутова (Ческа Респ.) святкувал своє 20-літя. Почесным гостьом на святі был ансамбль „Барвінок" з Камюнкы на Спишы, одкале пришли (по 100-літнім в меджечасі прожываню в Румуніі) днешні Русины Хомутова.

♦ 20 мая в Дукли орґанізувано Повітовий Ден Діяча Культуры. При тій нагоді вручено одзнакы Міністра Культуры і Народового Нашлідства – „Zasłużony dla Kultury Polskiej". Серед одзначеных є Теодор Ґоч – творец Музею *Лемківской* Культуры в Зындранові. Зачудувано-сердечні Ґратулуєме!

♦ 22 мая в Шумяцу на Пряшівщыні зачал ся І Шумяцкій ФОТОден, реалізуваний через Здружыня Інтеніґенциі Русинів Словациі в рамах проєкту „Моіма очами". В пляні має він іщы того рока вказати обьєктывом жытя дальшых русиньскых і – на жаль уж – пост-русиньскых сел.

♦ 22-23 мая проходило в Креници VI Медженародне Бієнале Лемківской / Русиньской Культуры. Того рока дедикуване оно было річницям Івана Русенкы. Подійом імпрезы было выступліня Руского Народного Театру „Петро Ризнич Дядя" од Руснаків Войводіны. В часі Бієнале мала тіж своє засіданя Сьвітова Рада Русинів (шрше од стор. 10).

♦ 22-23 мая одбыл ся ювілейний – XX Кєрмеш в Вільхівци. В богатым проґрамі выступили м.ін. АПіТ „Кычера", „Перстеник" з Ґладышова, „Вільшня" з Полян, „Маковиця" зо Свидника і „Древутня" з Любліна.

♦ 29 мая Стоваришыня Православне і Парафія Св. Тройці в Любіні орґанізували в Огородисках – выступами ансамблів, грами і забавом – Привитаня Лемківского Літа на Чужыні (хоц заперечыти нияк, же май – то преці іщы яр-весна).

♦ 29 мая в Ґорлицях проходил VI Конкурс Рецитациі Лемківской Поезиі. Взяло в ним участ понад 50. діти і молодежы (в тым і зо Заходу), в більшости учеників лемківского язкыа. В жірі засідало того рока... двох єпископів.

♦ 31 мая в Вуковарі Руснакы Хорвациі першыраз святкували Ден Русинів (такы дни установлено, або установлены будут во вшыткых державах історичного прожываня Русинів; для Лемків Польщы на такій ден пропонує ся 6 грудня – на памят всенародного віче во Фльоринці 1918 р.).

♦ 4 червця в Пряшові Ден Русинів барз торжественно обходили нашы спілплемінці зза хырбета Бескіда. На жаль, делеґация Стоваришыня Лемків про велькы зливы в приграничным реґіоні не годна была доіхати на свято.

♦ 5-6 червця в Габовці на Словациі проходил загальнодержавний перегляд музычного фольклору *Vidiečanova Habovka*. Лавреатом в катеґориі сьпіву – по выграню повітовых і воєвідскых переглядів – остал русиньскій жіночий ансамбль „Поляна" з Орябины на Спишы. Ґратулуєме!

♦ 12 червця (як все, в другу субота червця), при капличці на пустели Святковы – символічно пропамятным місци жертв санациі одслужено архієрейску Службу Божу, якій проводили Владыка Адам і Владыка Паісий.

♦ 18 червця в Новым Саді Выдавництво та Редакция тыжденника „Руске Слово" святкували 65-літя. На конто директора выдавництва В. Паланчанина і начального редактора ґазеты Д. Виная та 30-членной редакцийной кадры прозвучало вельо заслужених ґратуляций.

♦ 18-20 червця в Свиднику одбыло ся LVI (56!) *Свято Культури Русинів-Українців Словаччини*. Не было оно выкаране. Не фестіваль приходит штораз менче люди, о чым сьвідчыт понижша, тогорічня знимка (чытай тіж в выімках з пресы.)

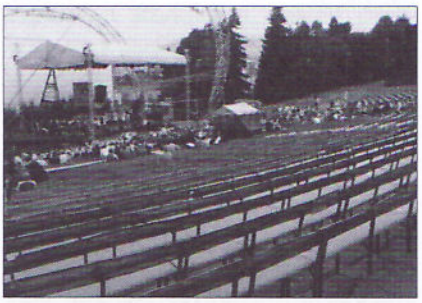

♦ 26 червця ученикы лемківского языка враз зо своіма учытелями і родичами традицийні святкували в ґорлицкій Рускій Бурсі закінчыня шкільного рока і повитаня вакаций.

♦ 26-27 червця в Меджелабірцях проходил XLVIII Фестіваль Культуры і Спорту, спілорґанізуваний Русиньском Обродом. Підчас свята покликано Спілку Русиньскых Журналістів (шырше на стор. 8-9).

♦ 30 червця в просторах Пряшівского Університету вручено Нагороду ім. Александра Духновича. Тогорічным лавреатом остал Йосиф Кудзей з Пряшівщыны. На принагідным літературным вечері выступило і троє дотеперішніх лавреатів – Мария Мальцовска, Петро Мурянка і Штефан Сухый.

Sprawa rozwodowa uzdrowiskowej gminy

Dwoje znanych tyliczan – sołtyska Maria Kieblesz i Janusz Cisek, zasiadający w Radzie Miasta Krynicy-Zdroju – chce doprowadzić do podziału gminy uzdrowiskowej na dwie odrębne: miejską, obejmującą tylko Krynicę i wiejską, ze stolicą w Tyliczu. W minioną niedzielę z ambony tylickiego kościoła ksiądz ogłosił zebranie wiejskie zaplanowane na 9 maja, na którym pani sołtys i radny Cisek chcą opowiedzieć o swoich planach. (...)

My już wczoraj próbowaliśmy rozeznać opinie tyliczan. Są różne. – Nie wiem, czy odrębna gmnina Tylicz będzie w stanie się utrzymać. Koszty administracji są przecież duże – mówi Dorota Nadworak.

Katarzyna Chorczyczak nie ma wątpliwości: – Dobrze by było. Byłoby więcej pieniędzy dla nas – mówi. (...) (aru, *Gazeta Krakowska / Nowosądecka*, 5 maja 2010)

No niby łemkianów trudno się tu doszukiwać, ale... ale te swojsko brzmiące nazwiska...

Spotkanie Łemków i Rusinów pod Jaworzyną

Kilkaset osób przyjechało do Krynicy-Zdroju na dwudniowe VI Biennale Kultury Łemkowskiej i Rusińskiej.

Goście reprezentowali środowiska twórcze Łemków, Rusinów i Rusnaków – pisarzy, poetów, muzyków, pieśniarzy, a także zespołów folklorystycznych z siedmiu państw – Polski, Słowacji, Rumunii, Ukrainy, Serbii i Czarnogóry, Węgier oraz z USA.

Podczas biennale odbyło się zamknięte dla mediów posiedzenie Światowej Rady Rusinów. To duże wyróżnienie dla Krynicy, ale także dla naszego kraju.

Biennale rozpoczęło się modlitwą (panichidą) nad grobem Nikifora – Epifaniusza Drowniaka z okazji 115. rocznicy jego urodzin. Poprowadził ją ks. mitrat Jan Pipka z parafii greckokatolickiej w Krynicy pod wezwaniem Świętych Apostołów Piotra i Pawła.

Delegacja Światowej Rady Rusinów złożyła na krynickim pomniku Nikifora kwiaty. Po takim wstępie zaproszono wszystkich na artystyczną ucztę do Pijalni Głównej.

Wystąpiły między innymi zespoły "Teroczka" z Gorlic i "Łastiwoczka" z Przemkowa, "Barwinok" z Jarabiny na Słowacji oraz "Karpatija" z Budapesztu.

– W tym samym czasie nałożyły się w Krynicy dwie interesujące imprezy, bo oprócz naszego biennale odbyły się wspólne występy chórów z Polski, Rosji i Ukrainy – mówi znany łemkowski poeta Petro Murianka. – Bardzo bałem się o frekwencję na wieczorze teatralnym Ruskiego Narodowego Teatru z Serbii. Jednak moje obawy okazały się zbyteczne. Frekwencja była znakomita.

Spektakl autorstwa Milosa Radowica – "Juska z kanarinca" ("Polewka z kanarka") zaprezentowali "Rusnacy" z Wojwodiny oczywiście w swoim języku, nieco odmiennym od języka łemkowskiego znanego szerzej w Polsce.

Ludzie kultury i sztuki łemkowskiej – rusińskiej dyskutowali też nad aktualną sytuacją w państwach, w których mieszkają duże skupiska Łemków i Rusinów. Rozważano ten problem także podczas posiedzenia Światowej Rady Rusinów, które poprowadził jego prezes Djura Papuga z Serbii. W Krynicy był także obecny Andrzej Kopcza, prezes Stowarzyszenia Łemków z siedzibą w Legnicy. To właśnie Stowarzyszenie Łemków oraz Światowa Rada Rusinów i Urząd Miejski w Krynicy-Zdroju były organizatorami VI Biennale Kultury Łemkowskiej – Rusińskiej.

– Chcę podziękować wszystkim uczestnikom naszego biennale, artystom, twórcom, że tak pięknie udało się to krynickie spotkanie – stwierdził prezes Andrzej Kopcza. – Kultura to nasze wielkie dziedzictwo. To ochrona tradycji oraz przekazywanie jej młodemu pokoleniu. (...) (Jerzy Wideł, *Gazeta Krakowska / Nowosądecka*, 24 maja 2010

Dwa dni z kulturą łemkowską

Panachydą – modlitwą z zmarłych – przy grobie Nikifora rozpoczęło się tegoroczne VI Międzynarodowe Biennale Kultury Łemkowskiej – Rusińskiej. Z cmentarza uczestnicy udali się pod pomnik Nikifora, gdzie złożyli kwiaty. Potem korowód zespołów i artystów udał się do Pijalni Głównej na oficjalne otwarcie Biennale, które rozpoczęło się wernisażem fotografii i malarstwa oraz koncertami lemkowskich kapel z Polski i Słowacji. Tegoroczne Biennale poświęcono pamięci nauczyciela Łemkowszczyzny i poety Iwana Rusenko w 120 rocznicę jego urodzin i 50 rocznicę smierci. Organizatorami imprezy są Stowarzyszenie Łemków, Światowy Kongres Rusinów i Urząd Miejski w Krynicy Zdroju. (MONK, *Dziennik Polski / Nowosądecki*, 24 maja 2010)

Tym razem zadziwiająco mało przytrafiło się kiksów w tekstach o imprezie łemkowskiej. Dziękujemy. Również za towarzyszące tekstom piękne kolorowe zdjęcia.

Anioły z wąsami i inne cuda

Konia z rzędem temu, kto zgadnie gdzie w naszym powiecie harcuje diabeł, odbywają się msze w języku łacińskim i co robią u nas japońscy turyści. Miejsca, o które pytamy, mijamy codziennie w drodze do pracy czy szkoły. Postaramy się je przybliżyć. Zapraszamy na wycieczkę szlakiem architektury drewnianej. (...)

Ciekawostką jest to, że msze w sękowskiej świątyni są odprawiane według rytu trydenckiego obowiązującego w Kościele do czasów II Soboru Watykańskiego – kapłan stoi twarzą w kierunku ołtarza a tyłem do wiernych. W kośiółku po reformie nie ustawiono nowego ołtarza – w ten sposób sprawowane nabożeństwa przyciągają wielu ludzi z całej Polski. (...)

Na szlaku architektury drewnianej niedaleko Sękowej w Owczarach (dawniej Rychwałd) stoi cerkiew. Została zbudowana w 1653 roku – data jest wyryta nad zachodnim portalem w kształcie tzw. oślego grzbietu. Przez wiele lat służyła jako świątynia wyznawcom greckokatolickim. Po akcji „Wisła" – wysiedleniu Łemków, którzy w większości byli tego wyznania – cerkiew przeszła pod zarząd katolików. Po latach Łemkowie zaczęli jednak wracać do opuszczonych domostw a w cerkwi odprawiać swoje nabożeństwa. (...)

W tym roku udostępniono aż 50 drewnianych obiektów sakralnych. Zwiedzać je można w piątki, soboty i niedziele przez cztery godziny. Organizatorzy wyznaczyli dla turystów sześć tras: krakowską, (...) i nowosądecko-gorlicką.

Do końca września można zobaczyć wnętrza budowli, które na co dzień są zamknięte. (...)

Kościoły: cerkiew w Bartnem, cerkiew w Bielance, kościół w Binarowej, cerkiew w Binczarowej, kościół w Brunarach, cerkiew w Czarnej, cerkiew w Kwiatoniu, cerkiew w Łosiu, cerkiew w Nowicy, cerkiew w Owczarach, cerkiew w Powroźniku, kościół w Sękowej, cerkiew w Skwirtnem, cerkiew w Szczawniku, cerkiew w Szymbarku, cerkiew w Uściu Gorlickim, cerkiew w Wojkowej, cerkiew w Wysowej, cerkiew w Złockiem. (Magdalena Jadach, *Gazeta Krakowska / Gorlicka*, 25 maja 2010)

No, i zobaczcie – w jakiej cenie są cerkwie! W powiecie nowosądeckim i gorlickim tak wiele cerkwi, a tylko dwa (trzy?) kościoły godnych zwiedzenia! Ten znak zapytania stąd, że „kościół" w Brunarach – to też cerkiew.

Mieszkańcy Małastowa nie chcą drugiej nazwy

Ponad dwie trzecie mieszkańców Małastowa opowiedziało się przeciwko wprowadzeniu dwujęzycznej nazwy ich miejscowości. Łemkowski odpowiednik to Małastił.

Na niedzielne spotkanie w remizie przyszło ponad 130 osób, z czego 92 sprzeciwiły się zmianom, 42 głosujących było na "tak". Mieszkańcy mieli odpowiedzieć na pytanie, czy zgadzają się na wprowadzenie dodatkowej nazwy miejscowości w języku łemkowskim.

Referendum pokazało, że porozumienie pomiędzy mieszkańcami jest niełatwe - spotkanie przebiegło w nieprzyjemnej atmosferze. Podziały pomiędzy narodowościami są silne. Po ogłoszeniu wyniku, rozległy się brawa wśród zebranych na sali Polaków. – Tyle zła zrobili! – rozległy się krzyki zebranych.

Nie wiadomo kto i do kogo zawołał. Można się tylko domyślać. Zakończenie spotkania dobitnie pokazało rozłam pomiędzy mieszkańcami. (...)

Do 30 kwietnia w Polsce było 534 miejscowości, które mają dwujęzyczną nazwę. Wprowadzenie takiego rozwiązania jest możliwe wtedy, gdy w danej miejscowości mniejszość stanowi 20 procent ludności.

Tam, gdzie nie ma spełnionego tego wymogu, również istnieje możliwość wprowadzenia nazwy w innym języku. Wymaga to jednak społecznych konsultacji, których zasady i tryb określa rada gminy. Obecnie jedynie Bielanka w naszym powiecie ma dwujęzyczną nazwę. Jednak spory pomiędzy mieszkańcami nie ustają. Ktoś regularnie niszczy talicę z łemkowską nazwą wsi. Kolejne miejscowości czekają na decyzje. (Magdalena Jadach, *Gazeta Krakowska/Gorlicka*, 1 czerwca 2010)

Bielanka ustawowo spełnia wymogi do wprowadzenia dwujęzycznych nazw (Łemkowie stanowią, nie to 20 procent, a większość mieszkańców), a jednak przeprowadzano „społeczne konsultacje". Czy nie po to, by ewentualny konflikt powstał?

Mniejszości narodowe opanowały Wrocław

Romowie, Łemkowie, Ukraińcy, Tatarzy oraz inne mniejszości uczestniczą w III Festiwalu Mniejszości Narodowych i Etnicznych. To jedna z imprez zorganizowanych z okazji święta Wrocławia.(...)

Do stolicy Dolnego Śląska przyjechali też Czesi.(...)

– Reprezentujemy region Gór Izerskich i Karkonoszy – tłumaczył Vladimir Dedecek. – Stroje kapeli szyte są według oryginalnych wzorców – dodaje. Czesi byli jedną z najbarwniejszych i rzucających się w oczy grup mniejszości na wrocławskim Rynku. Rywalizowali z nimi Łemkowie z zespołu Roztoka, który przyjechał do Wrocławia z Rudnej. Około 20 osób specjalnie na tę okazję sprawiło sobie nowe stroje, by godnie reprezentować swoją mniejszość.

Część grup, mimo że nie występowała w tradycyjnych strojach, nie pozwoliła, by wrocławianie o nich zapomnieli. Z wielkimi flagami szli Grecy i Bułgarzy. Pochód następnie trafił na Wyspę Słodową, gdzie do późnego wieczora odbywać będą się koncerty barwnych kapel. (Jerzy Wójcik, *Gazeta Wrocławska*, 20.06.2010)

Festival vo Svidníku, totálny prepadák pred televíznymi kamerami

Totálny prepadák pred televíznymi kamerami, našťastie nie v priamom prenose. Slovenská televízia zabezpečovala nakrúcanie hlavného programu 56. Slávností kultúry Rusínov-Ukrajincov Slovenska vo Svidníku v nedeľu popoludní. Našťastie nešlo o priamy prenos, záznam programu nazvaného Ľudová svadba Slovenská televízia odvysiela neskôr. A prečo prepadák?

Za prepadák vôbec nemožno označiť už spomínaný program Ľudová svadba, ktorý pripravil známy svidnícky etnograf a folklorista Ivan Čižmár. Práve naopak. Ľudová svadba mala svoju úroveň, podľa mnohých hlavne vďaka svidníckej Makovici. Aj Ľudová svadba však doplatila na všetko, čo sa okolo svidníckeho festivalu v posledných rokoch deje. Svidnícky festival už nie je festivalom. Na takomto názore sa zhodujú mnohí. Tí, ktorí pravidelne do Svidníka prichádzajú za zvykmi a tradíciami našich predkov, no v posledných rokoch odtiaľ odchádzajú sklamaní. tak tomu bolo aj v tomto roku, keď 56. ročník festivalu videlo naozaj veľmi málo divákov. Sobotňajší večerný program absolútne nelákal. Ľudia uprednostnili stánky s občerstvením a zábavu s cigánskou muzikou zo Stropkova. (...) Vystúpenie ukrajinskej folkovej skupiny Hudaky sledovala naozaj len hŕstka divákov a z najväčšieho lákadla sobotňajšieho večera tak nebolo nič. V nedeľu bola situácia veľmi podobná, akurát ľudí ubudlo aj z okolia stánkov s občerstvením. Bez významných hostí, bez kvalitného programu a hlavne bez divákov vyvrcholili svidnícke Slávnosti veľmi pokojne.

(...) Škoda, že tisícky ľudí si obraz o 56. ročníku Slávností kultúry Rusínov-Ukrajincov Slovenska vo Svidníku na základe vlastnej tohtoročnej skúsenosti urobiť nemôžu. Na festival už radšej ani neprišli. A prečo by vlastne chodili. Veď festival už vo Svidníku bol pred dvoma týždňami, keď na doskách amfiteátra spieval Karel Gott, ako poznamenali mnohí Svidníčania. (...) (Pavol Sivák, *Poddukliánske novinky*, 23.06.210)

Komentarze pt/коментарі пт

ANDRZEJ ĆMIECH

Starodruki cyrylickie

Gorlickie muzeum PTTK od kilku lat organizuje cykliczne wystawy pod wspólną nazwą „Wyznania ziemi gorlickiej – przeszłość i teraźniejszość". W tym roku wystawa poświęcona jest prawosławiu. Wśród prezentowanych eksponatów na szczególną uwagę zasługują starodruki cyrylickie, które w takiej liczbie prezentowane są w Gorlicach pierwszy raz.

Starodrukiem nazywamy księgę w całości wykonaną ręcznie: ręcznie wytwarza się papier, ilustruje i oprawia, ręczny jest też proces typografii, i wydrukowaną w latach 1501-1800.

Do cymeliów eksponowanych na wystawie należą bez wątpienia druki wydane we Lwowie przez Michała Śloskę „Apostoł" i „Ewangelia".

„Apostoł" to druk zawierający dzieje i listy apostolskie ujęte w porządek rozdziałów i cerkiewnych lekcji, ponadto antyfony, tropary, kondaki, prokimeny, wersety al.-lelujatyczne i komunijne ułożone w formularze mszalne rozłożone osobno na uroczystości cyklu świąt ruchomych i nieruchomych oraz na poszczególne dni tygodnia.

Druk ten formatu in folio został wydany w 1939 roku. Tłoczony jest na pięknym zachodnim papierze, ładną czcionką cyrylicką, dwubarwnym czarno-czerwonym drukiem. Prawdziwą ozdobą dzieła są całostronicowe drzeworyty z wyobrażeniem ewangelistów, w pełnej postaci, utrzymane w tradycji sztuki cerkiewnej oraz reprezentacyjna karta tytułowa, na której zostały przedstawione sceny z działalności Chrystusa.

Natomiast „Ewangelia" wyróżnia się piękną charakterystyczną dla Kościoła wschodniego oprawą.

Wydawca „Apostoła" i „Ewangelii" to barwna postać wśród typografów lwowskich. W latach 1637-1643 prowadził własną drukarnię, a po jej sprzedarzy pracował jako drukarz i kierownik w Drukarni Stauropigialnej, a równocześnie rozwijał własną, częściowo nieoficjalną działalność typograficzną, co doprowadziło go do długotrwałych procesów z Bractwem stauropigialnym oraz zatargu z metropolitą kijowskim Piotrem Mohiłom o nielegalny przedruk wydawnictw Ławry Peczerskiej w Kijowie.

We wspomnianej oficynie wydawniczej został wydany „Czasosłow". Edycja z 1742 roku na dobrym papierze drukiem dwubarwnym: czarno-czerwonym. „Czasosłow" to księga liturgiczna zawierająca porządek Służby Bożej, jako codziennej oficjalnej modlitwy Kościoła Prawosławnego, mieści w sobie teksty niezmienne oraz zmienne, odnoszące się do liturgii cyklu tygodniowego bądź rocznego. Zawiera teksty wybrane z kanonika, triodionu postnego i triodionu kwiatowego. W starodruku tym charakterystyczną dla druków cyrylickich więź i tytło. Ozdobiona jest inicjałami w kolorze czerwonym, winietami, plecionkami oraz drzeworytami przedstawiającymi sceny z życia Chrystusa.

Do klejnotów bibliofilskich można zaliczyć również starodruk „Triod Postnaja" (Triodion postny) wydany w 1743 roku przez oficynę wydawniczą Ławry Peczerskiej w Kijowie. „Triod Postnaja" to księga liturgiczna zawierająca porządek Służby Bożej (...) dla świąt ruchomych cyklu tygodniowego przypadających w okresie Przedpościa i Wielkiego Postu.

Następną książką liturgiczną, prezentowaną na wystawie, jest „Oktoich" wydany we Lwowie w 1739 roku w drukarni Brackiej. „Oktoich" zawiera porządek Służby Bożej (...) dla świąt ruchomych cyklu tygodniowego rozdzielonego w ciągu roku według ośmiu głosów śpiewu liturgicznego. Używany jest w ciągu roku całościowo od niedzieli Wszystkich Świętych do Wielkiego Postu. Natomiast urywkowo w okresie wielkanocnym w oficjach. Odpowienikiem w liturgii rzymskiej jest część brewiarza zwana proprium de tempore.

Ozdobą wystawy jest reprint najcenniejszego zabytku iluminatorstwa ukraińskiego epoki renesansu – „Ewangeliarz Peresopnicki", który został wykonany przez Michała Wasylewicza syna protopopa sanockiego w latach 1556-1661 na zamówienie prawosławnych książąt wołyńskich Anastazji Zasławskiej-Holszanskiej oraz jej córki i zięcia – książąt Iwana i Ewdokii Czartoryjskich. Rękopis ten pięknie iluminowany posiada cechy charakterystyczne dla ukrainskiego malarstwa książkowego łącząc tradycyjne wątki bizantyjsko-ruskie z zachodnimi. Do ciekawostek należy zaliczyć fakt, że na oryginał tego „Ewangeliarza" swą przysięgę składają prezydenci Ukrainy podczas inauguracji swoich rządów.

Kończąc, warto dodać, że wystawa została zorganizowana przy wydatnej pomocy Parafii Prawosławnej pw. św Trójcy w Gorlicach.

Gazeta Krakowska / Gorlicka, 12 marca 2010
Ilustracja: Św. Paweł z „Apostoła"

См. коментар на стороні 21

Установили мемориальную доску

в память о ректоре М.А. Балугьянском

Торжественная церемония открытия мемориальной доски в память о профессоре М.А. Балугьянском, первом ректоре возрожденного Петербургского университета, состоялась в СПбГУ. Стену Ректорского флигеля теперь украшает бронзовый барельеф-портрет учёного, возглавлявшего университет в 1819-1821 годах. Идея установить этот памятный знак работы словацкого скульптора Сабо принадлежит Генконсульству Словацкой Республики в Петербурге.

– В процессе строительства государственности Словакия отдает должное своим выдающимся землякам, которые внесли вклад в науку, культуру и общественную жизнь других стран, – сказал на церемонии открытия мемориальной доски государственный секретарь-заместитель министра культуры Словацкой Республики Иван Сечик.

Михаил Андреевич Балугьянский был уроженцем Словакии. В Россию его пригласили как знатока политических наук. Балугьянский был наставником великих князей Николая Павловича (будущего императора Николая I) и Михаила Павловича, которых обучал экономическим и политическим наукам, он преподавал политическую экономию в Педагогическом университете. 4 октября 1819 года был избран первым ректором Санкт-Петербургского университета. Именно благодаря М.А.Балугьянскому в русской экономической науке утвердился термин «политическая экономия». Распространению политических знаний он посвятил всю свою жизнь в России – как декан философско-юридического факультета Педагогического института, как ректор Санкт-Петербургского университета, одновременно руководившей кафедрой энциклопедии юридических и политических наук и политической экономии. И затем, после того, как оставил университет – на государственной службе в Комиссии составления законов.

– Такие люди, как Михаил Андреевич Балугьянский, которые помогают нашей стране жить в мире и счастье, достойны нашей памяти, – сказал на церемонии открытия мемориальной доски ректор СПбГУ Николай Кропачев.

Род Балугьянского был причислен к российскому дворянству, а Николай I повелел изобразить на фамильном гербе латинскую цифру XV, поскольку профессор участвовал в работе над 15-томным Сводом законов Российской Империи. В первой половине века в Петербурге работала сильная группа словаков, но связь между народами не прерывалась никогда, отмечают гости из Словакии.

По словам Ивана Сечика, выпускника факультета журналистики ЛГУ, сейчас на руководящих постах в государственном аппарате, в науке, экономике Словакии трудится немало выпускников Ленинградского-Петербургского университета разных лет.

– Пусть эта мемориальная доска напоминает о близости наших народов, об общности славянских культур и служит будущему сотрудничеству, – сказал он.

www.rusyn.sk, 23.06.2010
за: http://www.spbu.ru

Під мемориальном таблицьом моє пят ґроши

Мал єм ся гейбы до мя перун стрылил, кєд чытал єм тот адде – з лівой страны текст. І нияк не про то, же на реченій таблици явило ся назвиско Балугьянский, а не Балудянскій, до якого єм привыкнений (і як оно функціонує в цілій і цілком не малій, а доступній нашому сьвіту літературі). І не буду занимал становиска чом ся так стало, бо не знам кулісів справы. Та не годен молчати о тым, што промолчали інчы. Ани єдна ґамба: руско-росийска, словацка і конец-кінцьом – русиньска не прорекла, же Михал Балудянскій был Русином, Руснаком з кырви і кости.

Чом гварю і о тій третій, русиньскій ґамбі, кєд в поміщеным росийскомовным тексті она участи не бере, выведу *спустя*. Перше выпашу тым ґамбам (пыскам, мордам!) пред нами видимо отвореным.

Менче чудую ся Словакам. Они, все іщы неофіты в державности, надпатріотычно патріотичны. Та на рівни, так дипльоматичным як і університетскым, повинни памятати, же однісні часу Балудянского, і в його – як Руснака – припадку, не мож бесідувати о *выдающихся земляках Словакии*. Руснакы занимали в меджах Австриі свою етнічну простір, а Словакы свою. Австриякы і Мадяре мали Руснаків глубоко в рици, Словаків невельо плытше. Єднако, єдны і другы клепали біду бездержавных, гіршых народів. Речете – адже річ іде о днешніст, *в процессе строительства государственности Словакии*. Гей, але Іван Сечік – *секретарь-заместитель министра культуры Словацкой Республики* повинен тямити, же в днешнім „ґосударстві Словакія" жыє, офіційні істнує русиньска меншына. Істнує як полноправний – бодай на папері – окремий нарід. Речете – то так ся днес во сьвіті практыкує, же кєд дахто, дайме на то, жыє во Франціі – та Француз він. Ай в нас подля бывшого Ґерека та днешнього Качыньского – *My wszyscy Polacy*. Але то зла практыка, то паскудна, негумані- ⇨

на практыка... – *Пусть эта мемориальная доска напоминает о близости наших народов.* Гей, по Ендім Ворголі (і не лем,) нашол ся іщы єден выдатний Словак.

А Росия – тота Русь-Росия, на яку уповали Руснакы, од Зейкана (іщы на зламі XVII/XVIII століть), через Лодія, Кукольника, Балудянского, Орлая, Гуцу-Веneліна, ай нашого, з той страны – Гринду, по дідовы іщы дни? Тота Росия мала нас і (хоц давно уж на ню не уповаме) дале має – глубоко... *Широка страна моя родная, много в ней лесов, полей и рек...* да русских (рускій вояк, кєд пришол в 1945 році до Прагы, зьвідал ся Чеха — *Много вас всех?* — *Deset miliónů* — одрюк Чех. — *Ерунда, у нас больше в тюрмах сидит!* — сконстатувал Рускій). Што там Рускому – Русином Балудянскій был ци Словаком? Не широка страна Словакия, але одкале му знати, де Вышня Ольшава, рідне село Балудянского, і же то од покон віку русиньскє село. Во втором – это мелочь, пустяк.

Не дрібничка то нам, Руснакам, Русинам, як гварите. Но і ту черкну про третю ґамбу – русиньску. Котра ся не одомкла на таку профанацию. Правда (же помину уж московскє Русинское землячество „Карпатсакая Русь"), поміщено на www.rusyn.sk, дораз за рускым текстом, текст словацкій, де приведено обшырну біоґрафію Балудянского. В котрій вшытко єдно слово Русин... не впало. Приписано тото на очывидніст. Для кого очывидніст? О очывидности, братя моі, треба голосно, рецитативні бесідувати,.

В лемківскым річнику свого часу писано: *(...) Траґізм його особы выплыват з того, же не міг він ропростерти своіх крыл в ситуациі, коли по смерти цисаря Йосифа II в Австро-Угорскій державі тупило ся вшытко што было славянскє. Здецидувал ся на еміґрацию до Росиі (маючы може тиху надію, же даколи Росия – велика славянска держава допоможе двигнути ся на ногы зневоленым Русинам).* (Любомир Воргач, *Професор Михал Балудянскій*, „Лемківскій Календар 1997", стор. 75)

Вмерла тиха надія, не лем Балудянского... Але тиху надію мам, же гордо і долго, останеме собом.

Петро Трохановскій

АНДРИЙ КОПЧА

Кус о 48. Фестівали Культуры і Спорту в Меджелабірцях і не лем о тым

В днях 26 – 27 червця 2010 р. в Медзілябірцях на Словациі, зараз недалеко границі з Польщом одбыл ся по раз 48-ий Фестіваль Культуры і Спорту. І хоц неє в ним, на жаль, слова „русиньскій" то преця є то найвекшій русиньскій фестіваль на Словеньску а думам, же не лем. Был уж єм на пару річниках того фестівалю в Меджелабірцях, але в тым році виділ єм го перший раз праві цілий і мушу повісти, же єм был захоплений. Выступило добрі понад двадцет русиньскых ансамблів, хоц то напевно далеко не вшыткы, котры діют на Словеньску, хоцбы таkы як «Вигорлят» ци «Хельмон» з Гуменного. Але і так был то перегляд богацтва, о котрым мы Лемкы лем можеме мріяти.

Очывидні зьвіздом фестівалю самом в собі был єдиний професиональний русиньскій фолькльорний ансамбль на сьвіті ПУЛЬС з Пряшова, котрий представил праві 5-тисячній видовни видовиско на найвыжшым рівни п.н. «Оцарені поглядом".

Конкурс на найліпший фолькльорний ансамбль виграл знаний нам уж з Ватр в Михалові ансамбль «Барвінок» з Камюонкы к/Старой Любовні. Окрем нього выступили і інчы, котрих назв не буду вымінял, бо не є то найважнійше. Мі ся найбарже подабал дітячій ансамбль «Хельмоньчік» з Гуменного, але він не брал участи в конкурсі. Мушу тіж спомнути о выступах ансамлів ромскых, котрых тіж было дуже, так як самых Ромів не бракує в Меджелабірцях і поблизкых селах. Собітній бльок концертовий закінчыл речіталь Кристіны... Русинкы зо Свидника, тепер топовой піснярkы молодого покоління на Словациі, котра не за-

сьпівала ани єдной сьпіванкы по... русиньскы, чым барз знеохотила місцеву публику, в більшости русиньску.

Першого дня Фестівалю, на котрий были запрошены члены Сьвітовой Рады Русинів з ведучым Дюром Папуґом і Гоноровым Ведучым проф. Павлом Робертом Магочі мал тіж місце остатній акцент X Сьвітового Конґресу Русинів в Руским Керестурі / Петровцях – выконавчий акт з його постанов. Отже на сцені, в присутности понад 2 тисячи люди теперішній ведучій Сьвітовой Рады Русинів Дюра Папуґа, в присутности бывшого ведучого Андрия Копчы і теперішнього Секретаря Рады Владиміря Противняка, вручыл проф. Павлови .Р. Магочі спеціяльну грамоту Почесного Председы Сьвітовой Рады Русинів. Автором грамоты є Петро Трохановскій а фундатором Стоваришыня Лемків. Професор – ідеовий лідер сьвітового русиньства, а деси там во сьвіті Член Королівской Академіі Наук Канады, etc., etc. – не крыл свого задоволіня.

Другій ден фестівалю зачал ся од ся од хороводу ансамлів, власти міста і гости головном улицьом Меджелаборец, од Містецкого Дому Культуры до амфітеатру. Кус то было для мене дивне, бо такій перемарш повинен быти першого дня фестівалю, але – видно – на Словациі сут інакшы обычаі. Та як ґіст, пішол єм тіж в тым поході і зараз ся мі пригадал, не знам чом... 1 Мая з давных років. Може зато, же товды тіж часто была така... погода. Было студено і ляло. І іщы єдна цікава справа... Перед памятником погыбшых в II Сьвітовій войні за освободжыня Словациі совітскых вояків цілий хоровод затримал ся, а приматор (бурмістр) Меджелаборец Ладіслав Демко і посол до Парляменту Республикы Словациі зложыли вязанку квітя... То тіж о чымси сьвідчыт...

⇧ Призрак Андрия Копчы перешліdує Професора Павла Р. Магочі – ту аж в зеркалі його Грамоты Почесного Члена Сьвітовой Рады Русинів.

А дойдж лял дальше, але не на тілько, жебы не міг зачати ся другій ден фестівалю. А зачал ся він барз офіцияльно, бо од вручыня надгород Приматора Міста Меджелабірці Л. Демко за 2010 рік. А потім зачал ся зас перегляд русиньскых ансамблів, котрого головном зьвіздом был спомнений уж на початку ПУЛЬС з програмом «Оцарені поглядом» посвяченым покійній од 2006 рока, долголітній хореографці ансамблю Меланіі Немцовій. Была то крас страва, так для уха як і ока, або на оборот.

А тепер мушу написати о головній ціли стрічы Президиі Сьвітовой Рады Русинів (окрем Д. Папуґы, В. Противняка і А. Копчы до Меджелаборец приіхала тіж Заступниця Ведучого СРР др Мариянна Лявинец). Была то постанова X Конґресу о покликаню Асоцияциі Русиньских Новинарів (журналістів). Місце і час реалізациі конґресовой постановы вызначены были на остатнім засіданю Сьвітовой Рады Русинів, што діяло ся підчас VI Медженародного Бієнале Лемківской / Русиньской Культуры в Крениці. І зато до Меджелаборец приіхали представникы русиньских журналістів зо Сербіі, Словациі, Угрів, Румуніі, Хорвациі і Украіны. Сторону Лемків під усправедливлену неприсутніст Головного Редактора «Бесіды» (і не лем), Петра Трохановского репрезентувал пишучий тоты слова. Новинаре выбрали спомедже себе заряд, котрого ведучом остала Єлена Перкович зо Сербіі (репрезентуюча тыжденник „Руске Слово") а єй заступником Мариянна Лявинец мол. в Угрів (з редакциі місячника „Русиньскый Світ"), а Секретарьом Сильвія Лисінова зо Словациі (начальна редактор двотыжденника „ІнфоРУСИН"). Віриме, же тото женьскє тріо буде актывні кєрувало выміном інформаций медже нашыма русиньскыма часописами, як і на інтернетовым форум. ●

Знимкы: Мариянна Лявинец мол.

Бієнале, Бієнале – преця мы тя доконали!

Знимкы: ПЕТРО БАСАЛЫҐА
Текст: ПЕТРО ТРОХАНОВСКІЙ

Треба мати щестя, треба мати фарт! Медженародне Бієнале Лемківской/Русиньской Культуры – прото же „медженародне" і про нашу внутрішню „досконаліст" – орґанізуване на бортацкых паперях, все ся преці веде (udaje). З роками, коли до голосу доходит так звана „рутина", бортацкы папери сут штораз барже жолты, але нам ся дале веде (гварю „нам", адже *сукцес має вельох вітців*). І з VI Бієнале, орґанізуваным 22-23 мая 2010 рока, не інакше было. На афішах, на тыжден пред імпрезом розвоженых по Лемковині (дякуєме – Андрию Малецкій & Спілко) інформациі были лем „на око". Подібні ся мало і з проґрамом поданым на окладинці „Бесіды", што вышла з друкарні на два дни пред Бієнале. Ба! Іщы в остатню ніч пред Бієнале рыхтуваний так званий детальний (szczegółowy) проґрам обертал ся мало не горізнач. Выявило ся бо, же на суботній пополудньовий концерт приізджают зо Словациі два ансамблі (заміст єдного), котры мали выступити... в неділю. Тот зас, што мал быти в суботу, выступит в неділю. Так ся якоси домовили медже собом, думаючы ачий: но, што за ріжниця? І так мож думати в однесіню до інчых нашых імпрез, тым барже пленеровых, на якых продолжыня проґраму о піл годины, аж і о годину не ма векшого значыня. Креницяя має свою специфіку, приходит година 17.3о і курортникы стают з кресел та ідут на вечерю. Неє на сьвіті такого ансамблю, такого артисты, котрого бы видок выходячых гурмом з концерту люди не депримувал. Орґанізатор, хотячы заощадити выступуючым такых пережыть, мусит ся змістити в часі. Товды єден ансамбль веце – то уж гомбок, уж треба вшыткым „тяти" проґрам. А того нихто не любит. І буд ту мудрий (пиш вершы)! Тым паче того рока, того Бієнале, де тіж інчы причыны нашу справу барз поузлили. Бодай так ся здавало пред розпочатьом імпрезы. Та коли ся має щестя, коли ся мас фарт... Але...

Зайдме од початку,

а на Бієнале є ним все одданя памяти Епифанови Дровнякови – Никыфорови. Сперша при місци почываня, над його гробом. Остатніма бієналовма роками все панихіду сопроводило бодай двох священників, обох нашых конфесий. Того рока виділо ся, і то пред самісінькым розпочатьом, же не буде ани єдного... (но і зас треба ся оправдувати, а гварят, же оправдуют ся лем слабы; на щестя гварят тіж – мус то велькій пан, а ту мус – не то оправдати ся, а речы: што і як).

Креницяя мала в тых самых днях, 22-23 мая, дві імпрезы – назвиймe іх – нашы. Окрем Бієнале, барз шумні афішуваний Festiwal Chórów „Duchowe i kulturo-

Над гробом раба Божого Епифана панихіду одправил о. митрат Іван Піпка, квітя зложыл ведучий Стоваришыня Лемків Андрий Копча. ⇨

we mosty między Polską і Ukrainą". Же так ся стало (же стало ся то в єдным часі), дост трудно винувати Уряд Міста Креница – спілорґанізатора Бієнале. В Креници часто-густо проходит вельо імпрез в тым самым часі, лем в ріжных місцях курорту. Ту речений фестіваль мал місце на т.зв. „Стрільници" в Тыличы – в суботу), зас в неділю, хоц в тій же Головній Пияльни, што і Бієнале, та до полудня. А мы все тот час „одпущаме" – відомо – для богослужынь в єдній і другій церкви. Виділо бы ся (урядови міста) – нич ту не колідує. Та нам, Руснакам, тій жменці, кєд розділит ся она іщы на двоє – колідує. І то барз. Бо, так як сьпівати, любиме і слухати сьпіву. Де товды іти (ходит о суботу) – на Бієнале, котре конец-кінцьом в головным срубі подібне є програмом до того сперед двох років, ци на концерт церковных сьпівів, головні в выконаню хорів з Украіны, в тым єдного з далекого Кыєва? А всім відомо – як они сьпівают!

Та мали мы зайти од початку, продолжувати... Кєд вступил єм до ігомостя, же підеме враз на цмынтір, ґу нашому Дровнякови – аж єм ся заганьбил, же-м вступил... Бо на іх покоях было – акуратні при полуденку – полно гости, влучні з достойныма владыками, нашыма і зо заграници, што приіхали акурані крачати по духовых і культуровых мостах медже Польщом і Украіном. (Но і зас ся вертам з бесідом, як тот вояк Швейк, заправды! Але – мам надію – то уж наостаток). Не выпадало нияк завертати голову ігомостьови. Пішол єм зо свойом, дакус похыленом ґу земли головом сам на недалечкій цмынтір (моі домашні гультнули там скоре). І втішыл єм ся, бо там уж чекал другій ігомость, а тіж групка сьпівачок, сьпіваків, невеличка, але – сама грудка. На чудо-диво, не спізнил ся і шеф імпрезы – Андрий Копча. І посьпівали сме красні рабови Божому Епифанови. І на серци уж было мастило – речы по нашому, а по сьвітовому, высокому, дайме на то за Лермонтовом – *і верится, і плачется, і так легко, легко* (ей ты там – Швейк – дай сой на втриманя).

Пак пренесли мы ся помалы (дали сме на тото дуже веце часу як по інчы рокы) ґу памятникови Никыфора, де наша „Ластівочка" засьпівала патронови Бієнале патріотычну пісню (тоту, котру дакус знала), а квітя зложыли члены Сьвітовой Рады Русинів. Правда, не вшыткы члены Рады встигли, але чудувати ся ніт чому, адже од місця заквартеруваня было ґу памятникови зо двіста кроків. Кєд сме ся уж подавали од памятника заплянуваным по славным креницкым „дептаку" хороводом, долучыли до нас позбераны по народному дальшы ансамблі – „Бескід" і „Пчолинчанка" од Руснаків з Пряшівщыны. Враз з нашом „Ластівочком" повели нас зо

⇦ Почесну грамоту за украшыня Бієнале одберат Андрий Манайло,

сьпівом і музыком до Головной Пияльні, де серед чудовой сценериі ждало нас приписане уж тіж на стале змістови Бієнале

Отвориня выстав

малярства і фотографіі. Заінсталюваньом выстав занимат ся все Петро Басалыга. Має душу, має смак – як вшытко розмістити, жебы тішыло око. Лем бесідувати публичні не рад. Отвориня выстав приписане є др Олені Дуць-Файфер. І чынит тото все, кєд встигне явити ся на час. Влони был з тым клопіт, з конечности мусіл єм тото зробити сам. Того рока тіж невельо бракло до подібной ситуациі (Швейк, втиш ся!), але же час, котрого было дакус в запасі, солодили сьпівом ансамблі „Ластівочка", „Пчолинчанка" і „Бескід" – мож было діждати. А вартало, бо професионаліста все буде професионалістом, аж і товды, коли не встигне спохватити што детальні буде предметом выкладу. Тым барже, коли є щестя, коли є фарт. Такій, як хоцбы приявніст на выставі не лем прац, але і самого артисты з вельком метриком.

Є ним без заікніня Андрий Манайло, родом з Підкарпатской Руси, днес – як шувні тамтышньой русиньской інтеліґенциі – прожываючий в Будапешті. „Є наймолодшым представником русиньской династиі малярів – як написано в біограмі. – Його дідо, Федор Манайло (р. 1910) был безпосереднім спадкоімцьом русиньской академіі малярства, котру створили в Підкарпатскій Руси Й. Бокшай та А. Ерделі – майстры сьвітовой славы...". І др Олена Дуць-Файфер оперла своє слово на тій базі, на славным „русиньскым Піемонті". Од него пішла жыюча до днес велька популярніст штукы, яком є малярство не лем на Підкарпатскій Руси, але і на сусідній Пряшівщыні.

Одтале привезено працы – аж єденадцет образів – Михала Ребея, творця што кладе на полотно пейзажы та бытя рідного краю (н.пр. *Дротар з Орябины*), хоц близкій му і портрет – як ту, на выставі – портреты корыфеів народу: Духновича, Павловича, Добрянского.

Черпали з набань *Ґорніцы* – як зовут давну отчызну – і бачваньскы Руснакы. Та пак, міцно зорґанізуваны, створили свою оригінальну школу. Нам того рока запрезентували творчіст Любомира Бабинчака, шувні сучасну і барз кольорову.

Репрезентацию нашых малярів маме дост герметычну і дост узку, як на ґаздів (што є в великій, хоц не цілій мірі занедбаньом орґанізаторів – Швейк, стуль ґамбы). Та добрі же вірны остают Бієнале Мария Янко (маме ю уж чысто за домашню, хоц приізджат зо Львова) та Штефан Телеп. З конечности повтаряют ся в деякій мірі і самы працы, адже образы не родят ся на коліні, з дня на ден, мус ім оддати вельо серця і вельо часу. Та два рокы од бієнале до бієнале достаточны, жеби вказати і дашто нове. Такыма были і новы, при старых, образы Штефана Телепа, такыма были і оригіналы малюнків до выданой влони книжкы – леґенд і переказів „Різдвяна яличка" Марії Янко.

Фотографійом обдарувают нас на бієнале пердовшыткым Петро і Тереса Басалыгы. Вказазуют простори Лемковины, єй красу, тоту, што ожыват з каждом ярю незалежні од вітерниц історіі, і тоту – котру вітерниці щесливо захранили, та котрой – на жаль все меньше і менше. Дякуєме Вам, Тересо і Петре, же з таком пасийом записуєте для поколінь книгу, якій мено Лемковина... Дахто бы повіл – што то днес зробити знимку? Пштрык, пштрык, пштрык – і уж є наклепане... Не такє то просте. Мал єм не раз нагоду конфронтувати знимкы ріжных авторів з той самой околичности. Так як потрафит видіти Петро, не потрафлят видіти обычны пштрыкаче. Ту, в тій обшыри штукы, тіж треба мати серце, мати очы. А окрем того – коли ходит о пленеры – кланяют ся, як в колысанці Лебедєва-Кумача *сткы стежок, сткы доріг*... Зас, зробити добру выставу – то окрема сфера так труду, як і хысту.

А кєд сме при тематі, нияк оминути інформацию – же підчас тырваня VI Бієнале чынна была в Головній Пияльни (на протилежній стіні концертовой салі) окрема выстава Тересы і Петра Басалыгів *Церкви, кресты і капличкы*, орґанізувана Креницкым Фотоґрафічным Товариством. І о тым не забыла припомнути розповідаюча высокоінтелектуальні доктор Олена, і з вельком охотом скорыстали з того сьвітовы гості Бієнале.

З Русенком на фоні

одкрыла ся артистычна част Бієнале на сцені концертовой салі. (Спомну тіж о новым банері самой імпрезы, бо робил го Андрий Копча, та бы ся сіпал /перше, на старым зміняли мы лем цифры порядковой імпрезы і даты/)

Адде акуратні і вышол на сцену двадцетьоєднорічний уж диктатор Стоваришыня Лемків. Правда, передше явил ся на ній, *украсити* ю *красотою*, зробити климат, ансамбль „Терочка", явили ся і мы, то є Олена і Петро, предпотоповы заповідаче, але наша приявніст – то лем прелюдия, вытвір зверхньой волі, за яком persona prima не выходит на сцену без заповіджыня. А імпрезу отворити – то домена шефа. Тіж привитати достойных гости і, кєд треба, дати ім слово. І такє было. І од гостя і од ґазды єдночасні. Бо Уряд Міста Креница то спілорганізатор Бієнале. І належний му голос все тримат. Переважні устами бурмістра, але на тот раз „лем" пані директор Выділу Культуры УМ, барз презентацийной і барз милой, хоц молодой (чом ся сьмієте – то не банал) Анны Міхалік. Бурмістр в тым самым часі стоял на польско-україньскым Мості, але поздоровліня для участників Бієнале передал. Лишме го товды спокійні на Мості, адже ниякой біды нам ту ніт. Адде...

Русенкови нашому і нам, Його словами, сьпіват „Терочка": *Кєбы я мал, добры люде, шапку з байкы – невидимку, поіхал бы-м зараз дохыж, хоц на малу лем хвилинку.* Мы дома, але Русенко, коли писал свій остатній верш *Моя Отчызна*, был далеко од ней, тужыл за ньом барз. І о тым, о місци Учыteля в племени нашым – в річницьовий Русенків час – належным было бодай короткым словом розповісти несьвідомым причыны Його бытя на сцені, бытя так выекспонуваного, тіж в виді великого портрету попри банері VI Медженародного Бієнале Лемківской / Русниньской Культуры. Розповісти припадало нам, старым заповідачам, одтале передовшыткым раз іщы нас похоснувано.

А коли уж „Терочка" артистычно оддала Русенкови належне і миле (деякы деталі найдете в фоторепортажы), і мала приступити до свого „нормального" репертуару, представили ю, єй керівництво конферансиєры – Александра Худобін і Славомир Хомяк. Они то акуратні повели дале VI Бієнале. І треба речы, же робили тото добрі, аж і звертало ся на них позитывні увагу в кульюаровых дискусиях. Бо нарыбок в тій, барз трудній професиі є нашом Ахіллесовом пятом. Ту не старчыт сама презенция, котрой вельом не хыбит, ту треба і презентувати зо смаком. В даным припадку даны вымогы зограли ся зо собом.

І красні, зо смаком конферансиєры заповіли дальшы ансамблі, найперше „Пчолинчанку" з Пчолиного, што всіло ся недалеко головного карпатского хырбета (на шырокости нашой Солинкы – ци не найдальшого на сході, днес не істнуючого уж лемківского села). Пак вельомовний, як в назві так і репертуарі „Бескід" зо Стакчина – містечка в тамтій же околици, при Снині.

Кєд єм до мікрофону – што тримала го в руці Павлина Цюрик, нагрываючы для краківскых україньскых (здає ся) „Телевідомости" – повіл, же не повело ся нам того рока спровадити зза Хырбета такых тузів як ПУЛьС, Павлина рекла (знає і по лемківскы):

— Чом так гварите? Преці тоты што выступуют (на сцені был акуратні „Бескід") сут барз добры.

— То добрі, же так судиш — повіл єм і, дакус заганьблений залітаньом, вслухал єм ся сцені. Жыла ньом автентычні і публика, в тым курортникы. Хоц ближыл ся зафіксуваний неодмінні в гармоноґрамі дня час вечері.

Вечер здомінував Театр Руснаків,

хоц пред спектакльом одбыли ся інчы красны і важны подіі.

Кєд сонце хылило ґу заходови, та дост інтенсивні пробивало ся іщы променями до концертовой салі (што для театру не є хосенне – ту треба темрявы, розсьвітлюваной рефлекторами) – попрошено на сцену танцувальний жіночий ансамбль „Карпатія" з Будапешту. Пошмиґали нам пред очами барз шумні і кольорово в русиньскых танцях, а кєд по аплявзі мусіли бісувати, заімпровізували мадярскій танец. Знате повіджыня „шалений Мадяр", але я попрестану на преконаню: найліпша є імпровізация приготовлена до перфекциі...

Танцям призерал ся і сідячий попри мі (ци я попри ним) священник, грекокатолицкій парох Камюнкы на Спишы. Знаме ся добрі, не лем зато, же уж од двадцетьох з гором років. Та не збагнеш – ци яснину на його лици выкликали кольоровы танці, ци тіж тото, што мало ся одбыти на сцені Бієнале о хвилю...

Адде выходит поперед зобраных др Мариянна Лявинец, член Сьвітовой Рады Русинів од рамене угорскых Русинів. Одтамале акуратні, з Будапешту докладні. Там трудил ся свого часу корыфей русиньства, член Угорской Академіі Наук Антоний Годинка (1864-1946). Нагороду його імене за труды установлено недавно на Уграх. Тогорічным же лавреатом – як проголошує святочно др М. Лявинец – є о. Франтішек Крайняк. Нагороду отримує він за тлумачыня Святого Писма на русиньскій язык. Явит ся нам пред очами выдана в 2009 р. Сьвітовым Конґресом Русинів ґрубезна (1052 стороны!) книга – Тетраєвангеліє. І двигат ся посеред зобраных заслужено ясніючий лицьом парох Камюнкы, одберат Нагороду. Бесідує скромні – же на труд тот (не лем в виді даной Тетраєвангелиі – пояснимє) зложыло ся вельо люди. Мы знаме, же оных „вельо люди" – то лем языкознавча косметыка, то лем выдавничы справы, а за чепігами плуга што проорал тот фалат стоял єден чловек. І зато на сцену являт ся з ґратуляциями русиньска еліта. І зато сьпіват саля *Многая літа*!

А сонечко уж цалком за горы сіло, промені остатні скрыло. Тераз Театрови час. Рускому Народному Театрови „Петро Ризнич Дядя" зоз Войводины, од далекых, а так нам близкых Руснаків. Ідут ґу нам зо свойом... штырнадцетом гром в театральным сезоні 2009/2010. Є то штука сербского драматурга Мілоша Радовіча *Юшка з канаринца* (Поливка з канарика) в режисериі, прекладі і адаптациі до руснацкого Михала Зазуляка.

...Так єм ся боял о тот вечер з театром! Од шувных уж років прекладам літературу тамтышніх Руснаків на лемківскій. І мал єм не раз проблемы. Они пішли з Ґорніцы на пушту Войводины пред чверт тисячом років, іх язык, причастний в віковым коктайлю народів Бачкы так є днес одмінний од нашого... Ци спохватят го нашы Лемкы, не бесідуючы уж о курортниках – Поляках? Адже то (попри цілій пошані) не Шекспір, Чехов, при якых – бодай для „верхніх верств" – язык має пошлідніймшу ролю од самой гры.

Та не побоюй ся, кохана... – як рече Антонич. Кєд штука є штуком, кєд взята просто з жытя, кєд потрафит взрити ся в найобычніймшы чловечы радости, пристрасти, пустоты – зрозуміє ю чловек. Каждий. Зрозуміє Михала (Славко Орос – знали мы го дотепер як выдатного лідера Руснаків, як професийного актора – ні), фраіря в слушных уж роках, якій прагне залеґалізувати свій звязок з молодом, смачні розбуханом Єленом (Биляна Ковачевич). Близка буде обзераючому ціла комедия не барз паристой – пак уж – супружой пары. Близкій буде „проблем" з першом дітином, тым кувликом неспаных ночи. Зрозуміла буде охота полохливого втіканя од самого себе, і од себе. З привиджынями (Привиджыня І – Емиль Няраді, Привиджыня ІІ – Снежана Малацко), котры за днешніх дни так далеко і так саркастычні втекли ґу переду, обернули ся в абсурд передчасно способленых трун. А кєд не поведе ся ти вмерти – вернеш колиси, з роками до самого себе, і, тіж по фізычній розлуці, взаімні до себе – зрозумієш же ніт як при власній бабі (ту Єлену ґрає уж Ксеня Макай Орос) при власным хлопі. І товды, кєд ти канарок (Адрияна Надь) буде надчвіркувал, за вельо припоминал, в переконаній стабільности років вкажеш му пальцьом, як ножом, по карку: бо буде з тебе поливка... Жытя, і дачыє, даст ся спохватити, адже знаме го по своім. ⇨ ст. 19

⇦ Славко Орос, Ксеня Макай Орос і Адрияна Надь в *Поливці з канарка.*

Со святыма упокой
душу раба Твойого Епифана...

– А тераз,
пане,
наше
пят
минут!

Ідеме, ідеме...

Уж сме в Пияльни,
з пісньом Пчолинчанкы.

– Адде русиньскій Піемонт!

Службово,
ци приватні?

– Ґратулюю выставы!

– Нагороджує ся
Премійов А. Годинкы...

– Дякуєме Вам, Руснакы!

Бесіда творців
в гостинній „Угорскій Короні”

Летіла бым на край світа...

...І час на пращальне *Многая літа!*

– На ню ціны нес!

Близкы климаты

– Малюю не лем рідну Підкарпатску Русь.

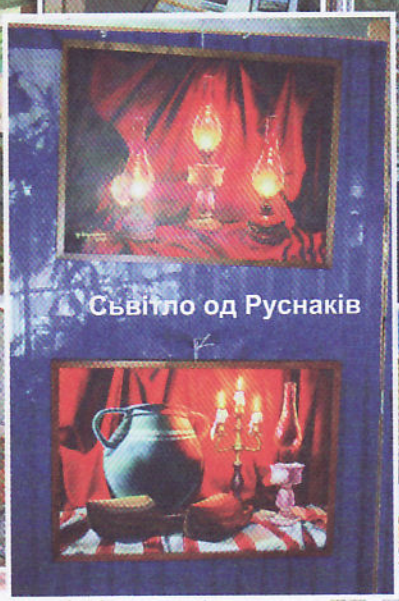

Сьвітло од Руснаків

Шырокы плечы шефа сьвітового русиньства послужат ачий і на дале...

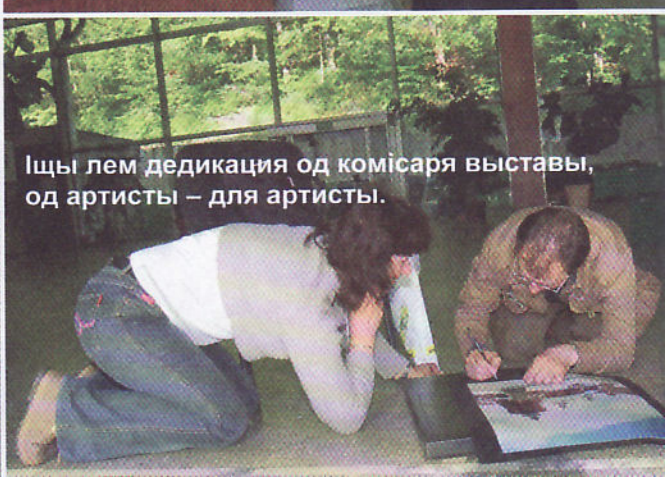

Іщы лем дедикация од комісаря выставы, од артисты – для артисты.

(зо стор. 14) А язык, слово, якым ту днес оповідано? Хоц не дочыста наш, зато же выплывал не з гугнивых уст, зато же ідеальні спілістніл з гром – был тіж зрозумілий. Вказувал на то щырий, автентычний регіт видовні.

Іщы слово. О перекладі, ци барже адаптациі до руснацкого М. Зазуляка. Комедийо-драму сербского автора так впровадил в русиньскій сучасний сьвіт, же явил ся ту, в дискусиі стабілізуючой ся пары Руснаків... Павел Роберт Маґочій. То ся зове адаптация!

Іщы слово. О тым вечері. Звершыла го стріча творців, векшыном писменників. В „Угорскій Короні". При пиві і при слові (кєд іде о дозуваня, радше в одвротным порядку). Так – на сон грядущий.

Неділю же здомінувал „Барвінок", хоц...

здомінувал не так аж заплянувано. І кєд бесідую о (не)заплянуваню, мам ту на мысли домінацию в сенсі часу даруваного бієнальовій сцені. Не хцу тым застережыньом нич а нич поменчати самой артистычной вартости ансамблю, але речы хцу, ай мушу, же „Барвінок" даючы величезний концерт выратувал орґанізаторів од „кляпы". Не встигла бо на Бієнале „Кычера", в дорозі з великорекомуваного Вільхівця (фільм з бомба-програмом з тамтышнього Кєрмешу мали мы нагоду подивляти), чого і мож ся было сподівати. Значыт – жебы-м не был опачні понятий, – сподівати ся не гітів pogórzńskich zespołów зафіксуваных в фільмі, а того, же „Кычера" на Бієнале не встигне. Та Бієнале має фарт, о чым передше єм надтыркувал (тіж і о „чыраню" ся ансамблів).

Щесливо выступ „Барвінка" припал на неділю, а тот акуратні ансамбль як мало котрий годен был выполнити час до потрібного максімум. Выполнити полнотом красы в барз ріжнородным програмі. Сьпів груповий переплітали танці, дуеты, солівкы, оркєстра. Было і чытане слово, атентычні жыве, бо авторскє, даруване Миколайом Коневалом – спишскым камюнчаном з дідапрадіда. Заворожений близкістю бесіды, культуры рідного села та нашой сандецкой Лемковины, зажурений нашом недольом написал для нас цикль верши, а заохочений тым, же опубликували мы іх в „Бесіді" (Нр 2/2010), дарувал нам на жыво свою душу.

„Барвінок" поділил свій выступ на дві части. Помеджe нима выступила „Червена Ружа" з Підкарпатской Руси – жіноче тріо. При ним хтіл бым оправдати до кінце похоснуване мном в підналоловку „хоц...". В артистычным аспекті, *хоц* трудно порівнувати ансамблі так одмінны, речы мус, же здомінувати артистів оного кутика землі (ци взагалі Украіны) є неможливым. Іщы до того, коли репрезентуют сам цвіт.

„Червена Ружа" захопила нас до края, до червености. Тріо, умовне, не до кінце „клясычне" уж не лем про то, же трьоголос не є ту каноном, але, з акомпаніаментом, часты сут солівкы – захопило нас рядом прекрасных пісень, народных і авторскых. Серед них на вышні высоты вынесла нас пісня *Летіла бым на край світа*, што засьпівала ю Ольга Прокоп. Зьвідате ачий – ци то може тота НАША, лемківска пісня *Полетіл бым на край сьвіта*? Гей, тота – найкраша сосеред найкрасшых... Русенкова пісня. І кєд єм оне – же пісня то не народна, а авторска, Русенкова – на сцені выповіл, Ольга Прокоп аж руку на серце зложыла. Не знала – рекла – о тым; як і мы вшыткы до недавна. Русенкове лице з портрету на сцені было ⇨

Ольга Прокоп з „Червеной Ружы" ⇨

непорушне, але я знал, я чул, же Він, наш Учытель деси там на синявах Неба (бо де бы інде?!) рад з того, же мы, ту на земли не забываме о ним.

VI Медженародне Бієнале Русиньской/Лемківской Культуры одышло до минулости. Ци і до забытя? Майме надію, же не цілком. Майме тіж надію, же припонинало ся буде окружаючому сьвіту і в наступных едициях. Ту, в Креници – історичным центрі лемківского народного бытя. ●

Шефове Бієнале – Дюра Папуга і Андрий Копча здают ся быти барз задоволены. Але преці од того они і шефове.

Буде основана Асоцияция Русиньскых Журналістів

Підчас VI Бієналае Лемківской / Русиньской Культуры в Креници, 23. мая одбыло ся четверте, порядкове засіданя Сьвітовой Рады Русинів.

В засіданю Сьвітовой Рады, котрому проводил єй председатель Дюра Папуга з Руского Керестура (Сербія), окрем представителя з Хорвациі, присутствували вшыткы другы члены того тіла Сьвітового Конґресу Русинів.

Як Рутенпрес довідал ся од председателя Сьвітовой Рады Русинів і председателя Руской Маткы Дюры Папугы, єдно спомедже значнійшых заключынь на засіданю в Креници тото, же онедолга буде основана Асоцияция Русиньскых Журналістів (АРуЖ) з країв – членів Сьвітового Конґресу Русинів. Рада окріслила ціли і заданя будучой Асоцияциі, а єй основательна стріча одбуде ся уж 26. червця в Меджелабірцях, в Словациі, підчас тамтышнього русиньского Фестивалю Культуры і Спорту.

Основательну стрічу прирыхтують Єлена Перкович зо Сербіі, бывша редакторка "Руского Слова" і Рутенпресу, Силвія Лисінова, терашня редакторка часопису "Інфо-Русин" зо Словациі і Штефан Лявинец мол., редактор часопису Русинів на Уграх "Русиньскый Світ" і будут в ній брати участ журналісты зо вшыткых русиньскых медиів в Европі і Америці, (...).

— На основі заключынь з остатнього Конґресу, по засіданю в Креници Сьвітова Рада Русинів зас післала писмо председательови Украіны, председательови Парляменту Украіны і председательови Влады Украіны, в котрым ся од Украіны вымагат жебы при наступным списі населіня Русинам уможливило ся вытвориня национальной тотожности згідні з Европском Картом о национальных меншинах, а ідут і стараня, жебы найвыжшы державны орґаны Украіны прияли делеґацию Сьвітового Конґресу Русинів — гварил Папуга для Рутенпресу.

Зо взгляду, же на остатнім Конґресі в Рускым Керестурі за кандидата до Конґресу зголошена орґанізация Русинів з Москвы, з Росиі – Русиньске Отечество „Карпатска Русь", на челі якого др Михаил Дронов, Сьвітова Рада розсмотрювала єй річне справозданя і плян працы по наступний Конґрес, з цілю дати поручыня о приятю той орґанізациі до Конґресу. Конечна постанова о тым буде піднята на стрічы Рады пред Конґресом, приходячого рока.

Як гварит Папуга, в орґанізациях-членах Сьвітового Конґресу рыхтують ся предложыня нового Статуту Конґресу. Дано ім час по конец жолтня і по розсмотриню зауваг і предложынь, проєкт мал бы быти готовий початком листопада того рока.

Члены Сьвітовой Рады ознаємлены з прирыхтуванями до одзначаня националного свята Русинів в окремых краях прожываня. І так, в Хорвациі буде то 29. мая в Вуковарі, в Словациі 4. червця в Пряшові, на Уграх 5. червця в Мішкольцу, в Румуніі 4. вересня, а Ден Русинів в ЗСА і Канаді 26. жолтня в Пітсбурґу. (На рішыня о национальным дни Лемків в Польщи ГЗСЛ не мал часу, значыт – мы о... за „Румунами" – ред. Бесіда).

Шлідуюче засіданя Сьітовой Рады буде в Вуковарі і Петровцях, в Хорвациі, 21. і 22. серпня, де будут засідати і дві комісиі Конґресу – осьвіты та економічного і господарского розвитя.

Попри тым, на стрічы в Креници, Сьвітова Рада Русинів бесідувала і о выданю окремой публикациі о дотеперішніх 10-ох сьвітових конґресах і 4-ох засіданях Сьвітового Форуму Русиньской Молодежы, котры в електронічній і друкуваній формі выдаст СФР, а публикация бы мала быти закінчена до XI Сьвітового Конґресу Русинів, за рік на Уграх, гварил для Рутенпресу Дюра Папуга.

Ruthenpress (Srbsko), 28.05.2010

ЛУКА СУК

Чмель. Ту останеме на долгы рокы

(продолжыня – 9)

В своіх молодых роках Анна перенесла несполнену любов, прежыла тягар по втраті свого улюбленого хлопця. Як тоты пережытя присхли, приблідли, пригоіли ся, скінчыла ся война, скінчыл ся трудний обовязок ходжыня до окопів, мож было зас думати о дакус легшым і весільшым жытю, хоц уж не так веселым як было два ци три рокы тому, бо підчас войны змінило ся дуже. Досьвідчыня воєнны одтисли знамя на вшыткых жытелях села, барже на молодых (то они понесли найвекшы втраты, на фронтах, на примусовых роботах). Але як повтаряли найстаршы: *Єдна біда не докучыт, доперва сім, як ся злучыт.*

Іщы люде не отрясли ся з німецко-гітлєровскых тягарів і пресшлідувань, а уж зачали ся новы. Пришли з Союза делеґаты нагварювати на выізд до східнього „раю". Мішали окропечні людям в головах, обіцювали „чуда-невида", ламали психічні, не преберали в своій підлости так долго аж осягнули свою ціль. Метода обіцянок, підпущаня і колочыня людми давали ім замірены ефекты. Нарастали антаґонізмы, свары і ненависти. Безбожны практыкы під натиском і моряльным зневоліньом примусіли до записаня ся на выізд такой 2/3 селян, аж 90 фамелий. Прерідило ся село, опустошали хыжы, зміняли ся люде, нарастала ненавист і страх. Выселіня 45. і 46. рока спустошыли цілу Лемковину, а польскє войско за директивом найвыжшых державных власти в 1947 році допровадило до остаточного сконаня.

Спомнул єм попередньо, же делеґатам НКВД удало ся поділити в нашым селі люди і защыпити ворожіст до себе, медже остаючыма ся і выізджаючыма. Помогли ім в тій брыдкій папранині нашы передовы селяне, котрым захтівало ся „печеного леду", солодшого і свобіднійшого жытя як мали на віковій земли, на рідным загоні, в прекрасным селі, на власній загороді. Справдило ся перестеріганя в повіджыню: *птах, котрий калит в своє гніздо, все єст покараний.*

По роках, коли няньо гостили на чужыні свого приятеля Болцарівяна, а тераз уж заграничного гостя зо совітской Украіны і коли оповіл ім о своіх пережытях по переселіню ся на Украіну, написали вершом частку його тернистой історіі:

Я не орю, не сію,
Бо я іду в Росию.
Я попродал коні, возы,
А сам піду у колхозы.
В Росию сме іхали,
Вшытко сме продавали,
Єдно за безцін втырали,
Другє люде сами взяли.
До Росиі сме іхали,
Рідне село сме пращали.
Пращай же нам рідне село,
Жыло ся нам ту весело.
Іхали сме в Росию,
Звезли сме ся на стацию,
Цілий тыжден сме чекали
Ниж нам машыну припяли.
Уж в потягу іхаме,
Рідны стороны пращаме.
Пращай стороно Карпатска,
Для нас красша Кірилоградска.
В потягу сме іхали,
Рідны стороны пращали.
Пращайте нам горы милы,
Не будете уж нам шуміли.
Шіст тыжни сме іхали
До той обіцяной землі.
Машына дальше рушыла,
А нас на степі лишыла.
Ни ту села, ни хаты,
Де будеме мешкати?
Жывности, што з дому взяли
Давно ся уж переминяли.
Вітер буйний повіял
И рясний дощык нас полял,
И так по степу блукаме,
Лемковину споминаме.
Недалеко сме пішли,
Там сме бункры однашли,
Што лишыли ся по війні
На шырокій Украіні.
Там сме в бункрах мешкали
И по степу блукали.
Ах, кобы то крыл достати
И перхнути у Карпаты.
Земля ґранатами порыта,
А могылами покрыта
И воєнныма снарядами
Розбитыма автами, чолґами.
Дни і ночы миняли,
А о нас люде не знали.
Так чекаме дни і ночы
Од Бога і од люди помочы.
Аж пришол якісий старшына
И пытати ся зачынат:
А што вы за одны люди
И за чым вы прийшли сюди.
Мы в Карпатах мешкали,
Лемками сме ся звали.
В колхоз сме ся записали
И ту до вас приіхали.
У нас хватає роботы,
Лиш здоровых рук і охоты,
У колхоз вас можем приняти
Як схочете працувати.
Нам ту трудно привыкати,
Вертайте нас в Карпаты,
Дуже трудно нам ту жыти,
Поможте ся нам вернути.
Як не хочете тут остати,
Вільно ся вам вертати,
Ту ся без вас обыйдеме,
Но везти вас не будеме.
Коровы єм до воза запряг,
До болота єм застряг;
До такой далекой дорогы
Шматами обвил коровам ногы.
Три місяці іханя,
По водах плаваня.
Коровам із ніг кров потекла,
Бо то дорога окропечна.
Приіхал єм аж по Сян,
Лемковина уж єст там.
Но на граници провірили
І назад нас одправили.
Остал єм ся під Львовом,
Городом Даниіловым.
До тепер тут прожываю,
Но Лемковину все споминаю.

●

БОГДАН ГОРБАЛЬ

Геренчакы родом з Тылявы

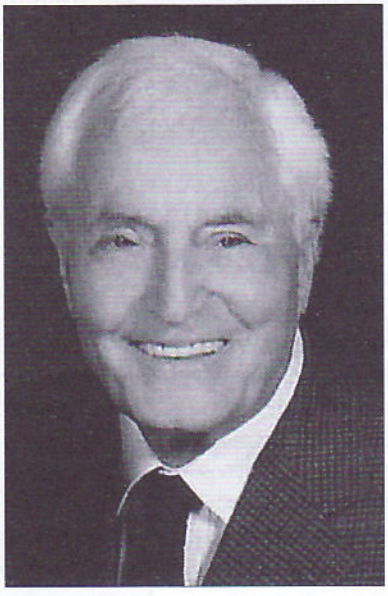

12 квітня 2010 рока гмер долголітній предсідатель Лемко-Союза, Александер Геренчак /Alexander Herenchak.[1] Был він сыном Штефана/ Stephen (22 V 1905 Jersey City, New Jersey-? XII 1967 Allentown) і Мариі/Maria з дому Губик (28 V 1906 Тылява - ? I 1985 Newark). Його дідом был Данько Геренчак, котрий од 1893 рока мешкал в Jersey City, але в 1910 року забрал родину назад до рідного села.

Штефан Геренчак розпочал науку в Саноцкій Ґімназиі в шкільным року 1913/1914 (кляса 1Б) коли єй директор од 1895 рока Володимир Баньковскій/Włodzimierz Bańkowski (1851-19??) "bawił przez cały rok na urlopie celem poratowania zdrowia."[2] В часі наукы Штефан мешкал в Рускій Бурсі. В шкільным року 1914/1915 Саноцка Ґіманзия была заперта зо взгляду на війну.[3] Хоц в наступным шкільным року 1915/1916 одновлено науку, а Банковскій номінальні был далій директором, ани він, ани Штефан Геренчак до школы уж не вернули.[4] Не знатя яка была воєнна і повоєнна доля Штефана.

12 XI 1923 Штефан зложыл поданя о американьскій пашпорт, покликуючы ся на факт же ся вродил в Америці і же його няньо там мешкал през 17 років (хоц як ся здає николи не придбал американьского громадянства). І так Штефан выплинул з Бремы 22 III 1924 року на шыфі George Washington і приплинул до міста Ню Йорк 3 IV 1924 рока. Мешкати пішол до брата Михала/ Michael в Jersey City на 135 Morris Street. Михал (20 XI 1895-23 XI 1969) женатий был з Юлийом/Julia (1895-19??) і мали они дівку Ольгу (28 V 1922-2 XI 1999), а може і веце діти, о котрых не знаме.[5]

Штефана пізнійша жена пришла до Америкы (записана як Marja Gubik) лем пару місяци вчаснійше. Приплинула она до міста Ню Йорк 2 XII 1923 рока і пішла мешкати до свого вітця Івана Губика/John Gubik в місті Elizabeth, New Jersey на 146 East Jersey Street. Штефан і Мария знали ся певно з краю, бо в Америці скоро ся побрали а уж 4 X 1925 рока вродил ся іх сын Александер. Мали тіж дівку Ніну/Nina (за мужом писала ся Andrew) і другого сына Вольтера/Walter (1929-1954). Вольтер был здібным чловеком, котрий перше студиював на New York University (бакалар 1951, магістер 1952). Докторскы студиі розпочал він на Yale University досліджуючы економіку і банковий систем Аргентины. Зо взгляду на значучы осягніня в науковій працы мал він в літі 1954 рока іхати на три місяці до Аргентины, а од осени мал остати професором Yale University. На жаль передчасна смерт 21 II 1954 перешкодила тому.[6]

Штефан Геренчак был еміграцийним лемківскым діячом звязаным з Лемко-Союзом і Карпаторускым Американьскым Центром.[7] Был він тіж членом Лемківского Релифового Комітету і Тылявского Клюбу. 14 мая 1932 рока Геренчак зорганізувал зо Штефаном Шкымбом/Stephen Skimba (1895-1966) Лемківскій Концерт в Jersey City. Заняло му то два місяці приготовлінь, протягом котрых за свої грошы і своім автом переіхал 1300 миль, глядаючы спонсорів і нагваряючы Лемків до вспертя цілой той акциі. На концерт зыйти ся мало 1100 осіб, котры обізрили веце як 75 артистів. Зароблено 400 дулярів, котры презначе-

[1] "Alexander Herenchak," *The Star-Ledger*, Newark, 14 April 2010, http://obits.nj.com/obituaries/starledger/obituary.aspx?n=alexander-herenchak&pid=141808833

[2] *XXXIII. Sprawozdanie Dyrekcyi c.k. Gimnazyum w Sanoku za rok szkolny 1913/14* (Sanok, 1914): 62, 71. Веце про Баньковского, котрий был сыном грекокатолицкого священника в Полонній на Саніччыні, Емилияна Банковского (1814-1893) писал Tadeusz Chmielewski, "Włodzimierz Bańkowski - zasłużony pedagog sanockiego gimnazjum," *Rocznik Sanocki* [6] (Sanok 1988): 285-288.

[3] I LO im. KEN w Sanoku. „Historia," http://1losanok.pl/historia [11 V 2010]

[4] Посмот ся на список вшыткых учеників в: *XXXIV. Sprawozdanie Dyrekcyi c.k. Gimnazyum w Sanoku za rok szkolny 1915/16* (Sanok, 1916): 56-69.

[5] Ancestry.com. *1930 United States Federal Census* [database on-line]. Provo, UT, USA: Ancestry.com Operations Inc, 2002; Ancestry.com. *Social Security Death Index* [database on-line]. Provo, UT, USA: Ancestry.com Operations Inc, 2010.

[6] "Смуток в родині Ст. Геренчака," *Карпатска Русь*, Yonkers, N.Y., 29 II 1954, с. 1; "Walter Herenchak, 25, Dies: Leaves Outstanding Academic Record," *Карпатска Русь*, Yonkers, N.Y., 26 III 1954, с. 3. Посмертні напечатано його допис "Inflation In An Export Economy," *The Southern Economic Journal* 21:1 (July 1954): 1-14.

[7] Треба ту спомнути, што початком років 1930-тых актывний был на Лемковині якысий інчий Штефан Геренчк з Тылявы. Был він членом-основательом Лемківского Комітету што ся завязал в Горлицях. Jarosław Moklak, *Łemkowszczyzna w Drugiej Rzeczpospolitej. Zagadnienia polityczne i wyznaniowe* (Kraków, 1997): 59, 62.

но на оплату газтеты *Лемко* і інчых газет Лемкам в краю.[8]

На початку наступного рока, 14 І 1933 Геренчак зо Шкымбом перевели выбір Лемківской Красавиці/Miss Lemko. Мало то зас місце в Jersey City, а до выборів стануло веце як 70 дівчат. Выграла Мария Костик зо Stewartsville, New Jersey, а на выборы приіхал в товаристві групы знаємых, котрых привезло шіст авт, Ваньо Дзядик/Johnny Jadick (1908-1970) – товдишній чампіон сьвіта в боксі (вага пілсередня до 77 кільограмів). Дзядик был сыном Василя вродженого во Фльоринці.[9]

На ІІ Конгресі Лемко-Союза (11-13 ІІ 1933), ци не за заслугы для лемківского суспільства в Америці, выбрано Штефана Геренчака містопредсідательом Лемко-Союза (предсідательом был Ярослав Кобан).[10] Геренчак продолжал свою суспільну діяльніст стаючы девятым предсідательом Лемко-Союза. Был тіж зас його містопредсідательом (1959-1961) і членом отділу нр. 18. Іщы в 1963 року был членом Фінансового Комітету Карпаторуского Американьского Центра в Йонкерсі.[11] Разом зо Шкымбом і Николайом Цисляком/Nicholas Cislak (1910-1988) выдали плыту "Lemko Wedding."

Александра Геренчака, маючого товды скінчены лем штыри рокы середньой школы, покликано 17 І 1944 до війска на службу до кінця війны, плюс шіст місяци.[12] Послано його до Європы де приписано його до 294th Field Artillery Observation Battalion. По повороті з війны Александер пішол на студиі, а вчыл ся в такых знаных школах як Princeton, McGill University (Montreal) і New York University і вывчыл ся на *civil engineer*. В тій професиі перепрацувал решту жытя.

В 1955 року Александер был спілосновательом архітектонічно-інжынєрийной спілкы Barnett and Herenchak, Inc. котра мала своє бюро в місті Newark, New Jersey,[13] але в роках 1960-тых і 1970-тых провадила ряд проєктів в Афрыці і Пакістані. Спілка занимала ся проєктуваньом і будуваньом автострад, летовиск, мешкальных і промысловых будинків і інчыма працами. Фірма провадила тіж проєкты в Америці, медже інчыма полудньове передолжыня дорогы Garden State Parkway. На початку 1961 рока зробила она рапорт для New Jersey Public Markets Commission в котрым детальні вказувала корысти з будовы місця в штейті New Jersey, де гандлювано бы мясом в місце місця котре існувало в Ню Йорку.[14]

8 ІІІ 1958 Александер оженил ся з професийном сьпівачком, котра выступлювала під іменом Медлеін Чамберс/Madelaine Chambers (16 Х 1926-30 IV 1999),[15] а правдиві звала ся Чемерис/Chemerys. Вчыла ся она в престіжовых школах: New York University, Teachers College при Columbia University, Juilliard School і дістала Fulbright Award, жебы далій вчыти ся сьпіваня в Італіі. Акуратні там, на початку років 1950-ых дебьютувала в роли Мусетты в опері "La Boheme" Джіакомо Пучіні, выставленій в Teatro Nuovo в Медіоляні. Єй голос характеризувано як лирічне сопрано. Мадлеін выграла пару сьпівачых конкурсів в тым the Marian Anderson Scholarship Fund Audition. Задебютувала она в 1954 року в New York Opera в роли Мікаелі в опері Бізета "Carmen" і іщы в тым самым року сьпівала ролю Зерліны в опері Моцарта "Don Giovanni." В 1955 року выграла the Metropolitan Opera's Audition of the Air і зато в наступным року принято єй сьпівати в the Metropolitan Opera де выступлювала до 1960 року медже інчыма в операх Вердього "Forza del Destion," Пуцінього "Madama Butterfly" і Моцарта "Nozze di Figaro." По лишыню професийного сьпіваня Мадлеін вчыла сьпіву на Princeton University і the State University of New York at Purchase.[16]

[8] Стефанъ Шкимба, "Лемковскій Концертъ и Балъ вышолъ успішно," *Правда*, Philadelphia, 27 V 1932.

[9] Bogdan Horbal, "Miss Lemko and the Champ," *Outpost Dispatch* [.pdf file] 2:4 (April, 2004): 7, 9.

[10] *50th Anniversary Almanac of Lemko Association of USA and Canada* [Yonkers, N.Y., 1979?]: 13.

[11] *1938-1963: 25th Anniversary of Carpatho-Russian American Center* [Yonkers, N,Y,, 1963?]: ненумеруваны страны.

[12] National Archives and Records Administration. *U.S. World War II Army Enlistment Records, 1938-1946* [database-on-line], Provo, Utah, USA: Ancestry.com Operations Inc, 2005.

[13] Спілка згадана была медже інчыма в: *Directory* [of American Society of Civil Engineers] (New York, 1962): 129; *Directory of Engineers in Private Practice 1978* (Washington, D.C., 1978): 133; *Scientific and Technical Organizations and Agencies Directory* 1, част 2 (Detroit, Mich., 1985): 755; *Consultants & Consulting Organizations Directory* 1999, част 1 (Detroit, 1999): 47.

[14] "Wide Savings Seen in Jersey Market," *The New York Times,* 19 Feb. 1961, с. 28. ProQuest Historical Newspapers. The New York Times (1851-2006) [database-on-line].

[15] "Miss Chambers a Bride. Soprano at Met Wed Here to Alexander Herenchak," *The New York Times,* 9 March 1958, с. 95. ProQuest Historical Newspapers. The New York Times (1851-2006) [database-on-line].

[16] "Madelaine Chambers, 72, Opera Singer," *The New York Times, Arts Section, Obituaries,* 18 May 1999, тіж на Інтернеті http://www.nytimes.com/1999/05/17/arts/madelaine-chambers-72-opera-singer.html [18 V 2010], "Медлен Геренчак," *Лемківскій календар 2000* (Креница-Лігница, 2000): 152.

MISS CHAMBERS A BRIDE

Soprano at 'Met' Wed Here to Alexander Herenchak

Miss Madelaine Chambers, daughter of Mrs. Anthony Chemerys of White Plains, and the late Mr. Chemerys, was married yesterday afternoon to Alexander Herenchak, son of Mr. and Mrs. Steven Herenchak of Jersey City.

City Magistrate Walter J. Bayer performed the ceremony in the Waldorf-Astoria.

The bride, who uses the name Chambers professionally, is a soprano with the Metropolitan Opera.

Miss Elena Dorea was maid of honor. The best man was Steven Moriak.

Mrs. Herenchak is a graduate of New York University. Her husband graduated from McGill University. He is with the engineering firm of Barnett & Herenchak in Newark.

⇦ Споминка в *New York Times* (з 9 марця 1958 р.) о шлюбі Александра Геренчака з Меддлен Чамберс (джерело: Pro Quest Historical Newspapers).

Окрем своєй працы Александер уділял ся в суспільным жытю, помагал в пляновaню просторів, забезпечаню против повеням (был членом the South Central Middlesex County Flood Control Commission) і інтересувал ся справами шкільныма (был членом the Upper Freehold Township School Board). Належал тіж до руху масоньского. Был активным членом Peninsular Lodge No. 99, the Ancient Accepted Scottish Rite, Valley of Central Jersey і през вече як 50 літ the American Legion.

Александер подал ся тіж на свойого вітця і інтерсувал ся лемківскима справами. Был він членом заряду Общества Рускых Братств і очывидні членом Лемко-Союза, котрого был предсідательом од 1989 рока аж до смерти. Печатал він тіж і редагувал газету *Карпатска Русь*, в котрій все хтіл мати материялы так по англійскы як і конечні по лемківскы, хоц сам по лемківскы не знал. Од няня перенял тіж русофільскы[17] симпатиі але розумієчы реалія повіл мі колиси, же "We are not quite Russians" (Мы сме не так цілковито Росияне). Зато прібувал навязати контакт з рухом русиньскым влучаючы проф. Павла Роберта Магочія, котрий на початку 1990-тых років выголосил прелекцию в Lemko-Hall з цілю ожывліня тамтой діаспоры, але для Лемко-Союза не было уж ратунку. За урядуваня Геренчака Лемкы стратили Лемко Парк/Lemko Park (1997) і Лемко Голь/Lemko Hall (1999), але за тото не мож винити Александра бо были то долголітні процесы а до того обі тоты институції мали свої власны заряды і формальні не підлігали Лемко-Союзови. Здавало ся єднако, што буде Геренчак остатнім предсідательом Лемко-Союза, бо організация шторaз барже розсыпувала ся, хоц треба зас підкрислити што тіж был то процес долголітній, котрого джерел треба бы глядати в ей ідеологічных заложынях і звязаной з тым політикы.[18]

Александра Геренчака мал єм оказию познати в середині 1990-ых років, коли пару раз гостил єм в його домі в Allentown. Мешкал він з женом в тзв. кольоніяльным дому, отже побудуваным іщы товды, коли американьскы кольонії нележали до Англиі (1733). При дому тым находит ся крас огород, кавальчык ліса, 136 акрів землі[19] і газдівскы будинкы, з котрых єден заполнений был книжками поскладаныма в пуделках. Были то стары выданя Лемко-Союза і інчы американьскы і східньоєвропейскы позиції на лемківскы і частійше "загальнорусскы" темы. Окрем того Александер добудувал собі бюро, де працувал над своіма проєктами, але де тіж тримал книжкы і періодику на інтересуючы нас темы, в тым обложены річникы деякых газет.

Александер Геренчак был чловеком высокым, з міцным голосом і недаючом ся не зауважыти присутністю. Коли одвиджал єм го приїжджал єм потягом з Ню Йорку до Princeton Junction, одкале він заберал мене автом і іхаючы домів старинном Province Line Road, при котрій мешкал, любил опо-

[17] Александер критичні односил ся до Українців котры в часі Другой Сьвітовой Війны співпрацювали з Німцями. Згадаючы іх повіл колиси: "We shot these bastards." Одначе в роках 1970-тых коли прібувано створити спільний політичний рух з лемківскыма українскыма середовисками Александер тіж в тым прібувал помагати. Так треба одобрати його уділ в акциі групы українскых демократів, котры плйанували реєструвати Українців (в тым як ся здає Лемків) до голосуваня. "N.J. Ukrainian Democrats Plan Voter Registration Drive," *Ukrainian Weekly*, Jersey City, 29 Aug. 1976, с. 3, Архівум газеты тіж на Інтернеті http://www.ukrweekly.com Был він тіж членом делегациі українскых демократів до губернатора (пізнійшого президента) Джімі Картера/Jimmy Carter. "Ukrainian Democrats to Meet Carter," *Ukrainian Weekly*, Jersey City, 16 Sept. 1976, с. 3. Може быти што од тамтых років был тіж членом запомоговой організациі Ukrainian National Association. Николи одначе не пренумерувал єй газеты *Свободы* а коли вплачены грошы мож было уж выплатити з зиском, забрал він іх в грудни 1990 року і лишил організацию. "Звідомлення Рекордового Відділу УНСоюзу місяць грудень 1990-го року," *Свобода*, Jersey City and New York, 15 Feb. 1991, с. 3. Архівум газеты тіж на Інтернеті http://www.svoboda-news.com/arxiv.htm

[18] Група американьскых Руснаків ведена през проф. Павла Беста/Paul Best (котрий вчыт на Southern Connecticut State University) прібує ратувати Лемко-Союз. Уж по смерти Александра, 2 V 2010 року мал місце 44-тий зьйізд організациі на котрым выбрано нове правліня і змінено статут.

[19] В 2006 року Александер продал фарму State Agriculture Development Committee за 2,7 мілийоны дулярів. Тота штейтова організация ма запевнити што фарма буде далій захована для цілів рільничых. "SADC Preserves 136-Acre Upper Freehold Township Farm," New Jersey State Agriculture Development Committee, *News*, 12 May 2006, http://www.state.nj.us/agriculture/sadc/news/press/2006/p051206.pdf [22 V 2010]

відати о околици. В тым часі його жена была уж хвора, але николи не втратила ґрациі, котра помогла ій стати ся сьпівачом зьвіздом.

Александра Геренчака похоронено на the Brigadier General William C. Doyle Veterans Memorial Cemetery (Arneytown). Пережыла його друга жена Людмила і троє діти Linda Herenchak (Poconos, Pa.), Valerie Herenchak (New Egypt) і Gregory (Allentown). **Вічная йому памят!** ●

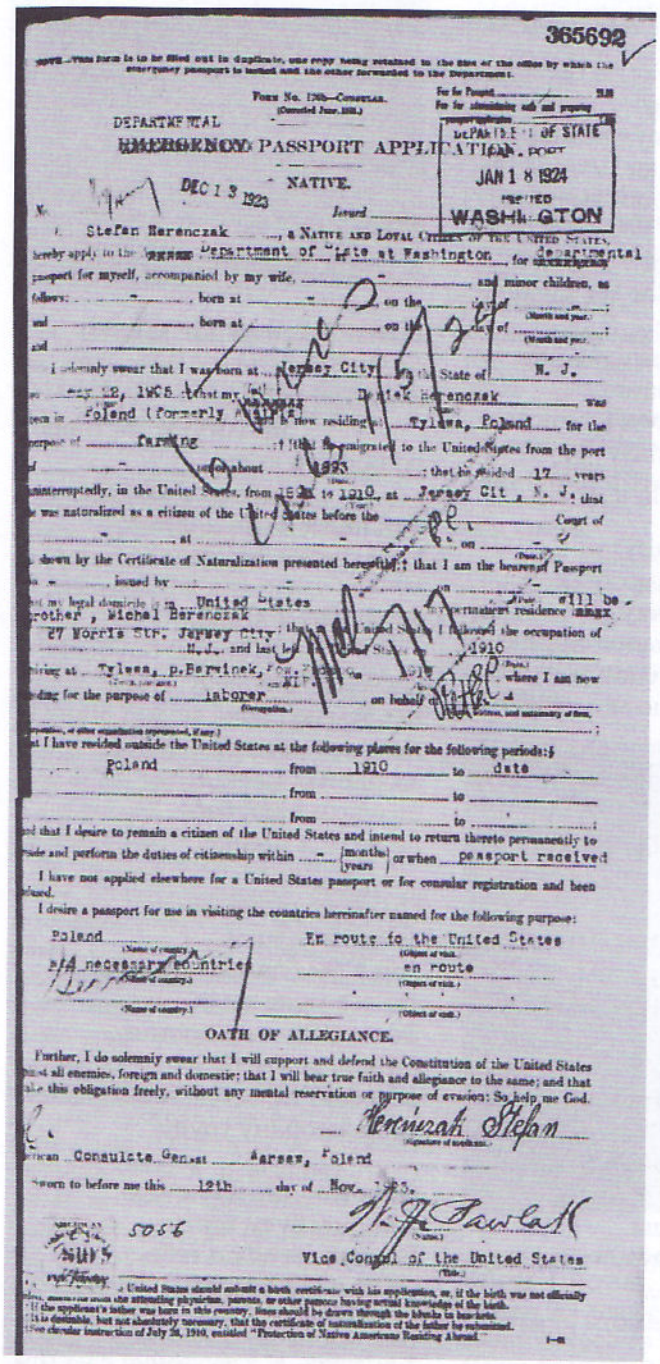

365692

Form No. 1206—Consular.

DEPARTMENTAL

EMERGENCY PASSPORT APPLICATION.

NATIVE.

DEC 13 1923

DEPARTMENT OF STATE
JAN 18 1924
WASHINGTON

Stefan Herenczak, a Native and Loyal Citizen of the United States, hereby apply to the Department of State at Washington for departmental passport for myself, accompanied by my wife, and minor children, as follows: born at on the day of (Month and year); and born at on the day of (Month and year); and

I solemnly swear that I was born at Jersey City in the State of N. J. on May 22, 1905; that my Daniel Herenczak was born in Poland (formerly Austria) and is now residing at Tylawa, Poland for the purpose of farming; that he emigrated to the United States from the port of ... on or about 1893; that he resided 17 years uninterruptedly, in the United States, from 1893 to 1910, at Jersey City, N. J.; that he was naturalized as a citizen of the United States before the Court of ... at ... on ... shown by the Certificate of Naturalization presented herewith; that I am the bearer of Passport ... issued by ... on ... my legal domicile is in United States ... permanent residence will be brother, Michel Herenczak ... 27 Morris Str. Jersey City ... I followed the occupation of N. J. and last left the United States on 1910 ... Tylawa, p. Barwinek, Pow. ... where I am now residing for the purpose of laborer, on behalf of ... I have resided outside the United States at the following places for the following periods:

Poland from 1910 to date

from to

from to

and that I desire to remain a citizen of the United States and intend to return thereto permanently to reside and perform the duties of citizenship within ... months/years or when passport received

I have not applied elsewhere for a United States passport or for consular registration and been refused.

I desire a passport for use in visiting the countries hereinafter named for the following purpose:

Poland — En route to the United States

and necessary countries — en route

OATH OF ALLEGIANCE.

Further, I do solemnly swear that I will support and defend the Constitution of the United States against all enemies, foreign and domestic; that I will bear true faith and allegiance to the same; and that I take this obligation freely, without any mental reservation or purpose of evasion: So help me God.

Herenczak Stefan

American Consulate Gen. at Warsaw, Poland

Sworn to before me this 12th day of Nov. 1923.

5056

Vice Consul of the United States

Поданя Штефана Геренчака, Александрового няня, о выданя америцкого пашпорту (джерело: Ancestry com).

Пересопницка Євангелия

Минулого рока было в нас голосно о ній, а то за справом презентациі факсимільного єй выданя м.ін. в Ґорлицях. Мал єм товды вельку охоту приближыти бесідникам тоту вельку памятку писменництва, але не вышло, остал єм лем на короткій нотці в циклю *Новини, не новины...* („Бесіда", Нр 109/2009). Гнеска же спровокуваний дописом в польскій пресі (см. стор. 6 того номера), котрий – хоц пізно – впал мі в рукы, позвалям сой на пару слів в тій темі (інакше не поміщал бым самого даного допису).

Не буду ся очывидні бавил в языкознавця, доводил на кілко язык Пересопницкой Євангелиі в перекладі Михала Василевича зо Санока є близкій нашій лемківскій бесіді (беручы до увагы епоху і обьєктивны залежности), тоту очывидніст достереже каждий заінтересуваний чытатель перебігнувшы очами поміщений ниже выімок з реченой Євангелиі. Тоту очывидніст достерігат зрештом науковец, вписуючы Пересопницку Євангелию в простір писменництва Карпатской Руси. Я ту прагну лем звернути увагу на лемківску позитывну гордіст, яка мала бы ся в нас проявляти через факт, же на простори віків не лем кормили ся мы культуром сусідів, але кормили і мы іх. Гнеска на сьвітовых выставах давного *українського мистецтва* лемківскы іконы становлят передову цінніст. Гнеска на Пересопницку Євангелию (назва „Пересопницка" од Пересопниці на Волыни, де фізычні доконало ся діло), як на народову святіст, складают присягу президенты Украіны. А мы? Мы годни лем мрийливо солодити ся „нашым":

19. Ч(є)л(овѣ)къ нѣкоторый былъ богатый, который же то оболочовалсѧ в перфир и в виссонъ (в шарлатъ а вдорогоє одѣнѧ). И на каждый д(є)нь бывал велми веселъ. — 20. былъ тыжъ нѣкоторый оубогый. Которому то было имѧ Лазаръ. Который то лежалъ оу воротъ єг(о) боудоучи троудоватый. — и хотѣлъ насытити ѡтъ крохот которыи южъ были помѣтаныи и(з) стола богатого, але нѣхто ємоу подати не хотѣлъ. — Пси пакъ приходѧчи облизовали гной єго (вроды, або болѧчки). — 22. и стало сѧ єсть, иже оум(є)рлъ ононъ оубогый, и несенъ єсть агг(є)лы на лона авраамовы. Ум(є)рлъ тыжъ и богатый и погребенъ єсть. — 23. и в пеклѣ поднес очи свои коли южъ былъ в моукахъ, и оуздрѣлъ авраама здалека, и лазара на лонѣх єго.

За: Александр Дуличенко, *Писменность и литературные языки Карпатской Руси*, Ужгород 2008, стор. 41 (выімок походит з Євангелиі Лукы, глава 16; зо взгляду на технічны (не)можливости слова з титлами „одшифрувано"). (пт)

МИКОЛАЙ КОНЕВАЛ

Псалм 43 (44)

„Боже, на нашы уха мы чули,
нашы отцове нам розповіли
про діло што учынил єси
за дни іхніх, дни давных.

Ты властном руком
выгнал народы
а* іх насадил,
порозбивал народы
а іх пошырил."

Така серенча стигла Лемків,
на них тот псалм ся выполнил.
Выгнаны были
зо земель рідных
до далекых чужых країв.

Выгнал єдных на схід,
тых другых на захід
з прекрасных Карпат, Бескід,
„як овці на заріз".

Медже народы розсіял,
жебы народ загынул, пропал.
Боже милий, чом на Лемках
выконал Ты тот псалм?

Твоя воля в псалмі писана,
на бідных Лемках выконана
веде мя до глубокого задуманя
про лемківскє терпіня,
стражданя.

Серед смереків, высокых скал
і при морю, в тени пальм
роздумую о Тобі 43 (44) псалм.
Чом на Лемках Ты, Господи
выконати го дал...

Лемкова молитва

Почорніли горы
і буря надходит,
Лемко на поляні
ку Богу ся молит:
Дай Господи Боже,
так я Тебе прошу,
чысту, зимну воду
про нас зо студенок,
кєд я свою луку
помалы докошу –
принесли мі діти
моі полуденок.

Полуденок принесли
і чысту воду,
на столі было хліба,
масла, колока,
вшыткы были веселы,
здравы, щестливы,
не вмерали од зимы,
біды, голоду.

Так як мене –
і моі діти маленькы
най покрестят
перед престолом в церкви,
там най іх вінчают,
кєд будут великы;
охраняй іх Господи,
не дай умерти.

Кєд я буду старий
а Бог мя закличе,
най мене ховают
де моі родиче,
до церкви принесут
перед іконостас,
одпрявлят панахіду,
святий парастас.

Не мам на тім світі
лем рукы мозольнаты,
бідненьку земличку,
прекрасны Карпаты.
прийми Боже милий
Ты мою молитву –
милу і сердечну,
найщырішу жертву.

Русиньскы гробы

Русиньскы гробы,
в них спорохніты кости,
але кілко з них травом,
тернином заросли?

Заросли тернином
не з властной причыны,
были опущены
за темной годины.

За темной годины
з чужого наказу,
котрий заповідал
вшыткым Лемкам сказу.

Ой, пришли вояци,
розказ выконали
домы уж порожні,
лем гробы остали.

Гробы опущены
а на них азбука,
смутне то про Лемків,
превелика мука.

Молитва ся несе
з краю далекого
ку гробам умертых,
до краю рідного.

Ой, предкове нашы,
тераз вы там сами,
молиме ся за вас,
смутиме за вами.

Милостивий Боже,
Добротива Мати
Допоможте вы нам
Домів ся вертати.

Повертаня Лемків

Надходит весна,
прилітуют ластівкы,
до рідного краю
вертают ся Лемкы.
Так як за часів давных
Ізраільтяне вернули ся
з Вавилону,
вертают ся Лемкы
на землю опущену.
На землю опущену, землю бідну,
але землю свою, землю рідну.
До своіх рідных Карпат,
до рідных Бескід,
де жыли дідо, баба,
де жыл іх прадід!

Цілую тя рідна земле,
земле моя мила,
хоц я был далеко од тебе,
ты все мене гріла.
Земле моя найдорогша,
на тобі жыти буду,
оброблю тя, земле наймильша,
твою неорану груду.

Обновлю тя, земле моя,
хоц біду буду терти.
Вернул єм ся до тебе,
бо ту я хцу вмерти.

* злучник „а" хоснуваний є на Пряшівщыні в значыню нашого днешнього „і". Мы го стратили за нашых дідів, хоц як релікт сохранил ся і в нас (*mono a mono*)

Іван Чижмар, НАРОДНЫ СПІВАНКЫ, МУЗЫКА І ТАНЦІ РУСИНІВ ВЫХОДНОЙ СЛОВАКІЇ, Свидник 2009, с. 400, ISBN 978-80-89392-07-0

Неціле два рокы тому представляли мы на Выдавничій Поличці вельку працу Івана Чижмаря *Народне весіля Русинів выходной Словакії* („Бесіда", Нр 105, на вересен – жолтен 2008), де позволил єм сой зауважыти, же є она *трудом його жытя*. Видно, інтеснсивне то жытя, кєд уж днес ідеме до Чытателя з наступным – речы бы – монументом. Гварю „уж", бо два рокы то невельо часу як на так обшырну (400 сторон академічного формату) і ретельну наукову працу.

Но, поправлю ся – популярно-наукову, бо такы знамена – думам, уж в заложыню автора – має сесе выданя. Є оно барз атракцийне од едиторской стороны, з численныма ілюстрациями – знимками образуючыма родинне і народне жытя, репродукциями найдавнійшых выдань односячых ся до нашой пісенной (і не лем) культуры (як выданя Івана Югасевича /1741-1814/, А. Духновича /1803-1865/, А. Кралицкого /1835-1894/ та інчых; факсиміліі іх рукописів, нотаций), аж до днешньости. Не є то отже сухій збір тематычного материялу. Не бесідуючы уж о тым, же вшытко отулене є одавторскым словом, почынаючы од історії, особливі же історії записів русиньской народной пісенности, музыкы, танців, тіж (чого з наголовка не вычытаме) – звыків, обычаів. Єдным словом, є то компендий відомости о цілій такой нашій духовій культурі.

Той ріжнородности, всесторонньости – беручы тіж до увагы окрем самого джерельного материялу і його фахову документацию, обшырну бібліоґрафію не – даст ся мі ачий як суцо представити, хоц бым на то презначыл шувні веце місця. Не помину вшак-вшелеяко той інформациі, же – всупереч наголовкови „... Русинів выходной Словакії" нашла місце в выданю і наша Лемковина, так в материялі джерельным як і описовым, одавторскым. Не забуду тіж дарувати Чытательови „Бесіды" бодай жменькы з роздумів Івана Чиж-маря што до нашого ставліня ся до рідной культуры:

(С)тавляме ся до нашого Я вшелияк, лем не зодповідно. Є ту єден історічный і дуже важный факт, же од віка вікув Русины, Лемкы сьме ся фурт комусь кланяли; фурт нас розділили якысь граніці, фурт нам хтось іншый розказував, діріґовав нас, фурт сьме были пріщіпком даякого штату (...). *Підтверджує тото і народна пословиця „Чій хліб їш, того співанку співай... "* (...).

До публикациі долучено DVD, де вміщено автентичны награня народных капель.

Єдным словом, хто в собі душу нашу носит – мал бы тото выданя придбати. Як все, тіж і в однесіню до інчых выдань, в міру можливости радо послужыме контактом з выдавцями.

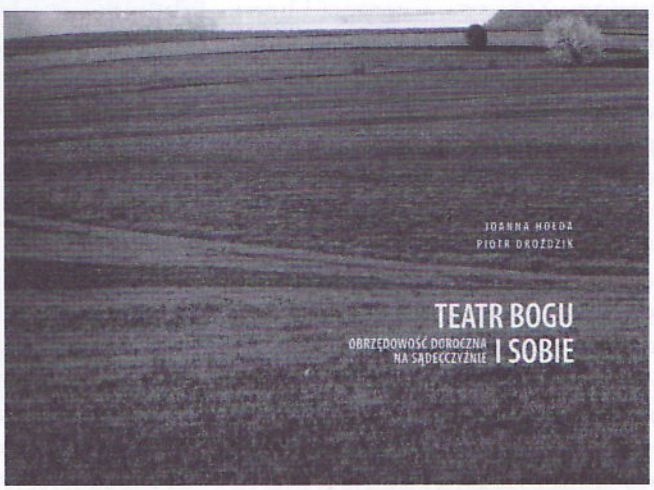

Joanna Hołda, Piotr Droździk, TEATR BOGU I SOBIE. Obrzędowość doroczna na Sądecczyźnie, Wyd. Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu, Nowy Sącz 2010, s. 210, ISBN 978-83-89989-30-7

Выданя альбомове, на тілко „імпозантне", же не змістило ся мі в сканері (за што прошу о выбачыня, особливі автора знимок, Пйотра Дрозьдзіка). Мам до него за ніхтик цілком особистого сентименту, бо не выпадало мі одмовити ролі консультанта, з преконаньом: што о нас зроблят інчы жлі з нами, годни зробити гірше без нас. Не значыт то, же мам дашто до зашмариня авторці тексту, котрого єм в цілости вчаснійше не презерал. Тычыт ся то зрештом лем лемківской сферы обрядовости. На інчых нияк ся не знам. А сут ту окрем нас репрезентуваны Полякы (найобшырнійше, што зрозуміле) та дост символічні Жыди і Циґане, што тіж зрозуміле.

Фотоґрафічна документация брана была в обох нашых віроісповідніх конфесиях – православній і грекокатолицкій. Властиві порядок тот треба бы одвернути, бо грекокатолицка конфесия є в альбомі репрезентувана значні обшырнійше. Не барз розумію чом, бо не даст ся скрыты, же в православных храмах днешньой Лемковины, попри них обрядовіст (не лем в богослужынях, але і таінствах, чынах) сохранят ся вельо полнійше, в грекокатолицкых остала скорочена до „найпотрібнійшого" мінімум.

Кєд ходит о позацерковну обрядовіст, она (окрем колядників з Бортного) неє на „лемківскых" странах альбому презентувана. Але она, речы правду, і слабо уж функционує (поза весілями, што і так уж лежыт поза сфером дорочной обрядововости). Акция „Вісла" прервала одвічний, природній біг нашого бытя і нихто николи го уж не намалює – аж і найкрасмыма барвами, найкрасшыма фотоґрафіями, в найкрасшых альбомах.

Анонс:

Roman Drozd, Bohdan Halczak, DZIEJE UKRAIŃCÓW W POLSCE w latach 1921 – 1989, Wyd. Ukraińskie Towarzystwo Historyczne, Zielona Góra – Słupsk 2010

Книжку, выслану нам через самого спілавтора, отримали мы уж даякій час тому, а місця (по части і часу) на єй представліня на днес не маме. Товды – до наступной „Бесіды"! **(пт)**

Краківскій Бурсак

Яка приязна і спокійна тота краіна

«Спомины сут формом стрічы» повіл Кгаліл Гібране і як раз його словами можно выразити наш квітньовий выізд до Сербіі і Хорвациі. Ждали сме го барз долго, задумуючы ся, ци тот выізд буде такій як попередній, ци ліпший, а може в дачым гірший. Тыжден скорше чытали сме пересланий нам меілом програм зорганізуваных для нас стріч. Кажда година заплянувана – од самого рана до пізного вечера. Кусцьок перестрашены трапили сме ся передвидженом штоденном присутністю на Службі в церкви.

Выіхали сме 12 квітня деси піл десятой вечером. Дорога здавала ся долга і мучача, але такой зараз по приізді в очымінь набрали сме сил. Перше в нашым плані было місточко Руский Керестур, де ночували сме през три дни. Є то найстарше місточко Русинів в Войводині. Його назва походит од сербского слова «крст» означаючого «крест». Векшіст мешканців Руского Керестура то Русины веце як 80%, прото в основній школі і гімназиі выкладовым языком є русиньскій. Тото місточко узнаване є за культурний центр русиньской громадскости. Решта мешканців то: Сербы, Ромове, Мадяре, Українці, Хорваты, Словакы і інчы. Мали сме кусцьок часу, жебы обізрити архітектуру місточка – крас церков, головны урядовы інституциі, школу. Звернули сме увагу на спокій, який панувал серед мешканців. Вшыткы здавали ся быти, як і цілий Керестур, одорваны од того, што зовнішнє. Тото місто жыє своім «внутрішнім» жытьом. Особливі выглядала і природа, пробуджена з зимового спаня, зелена, соковита. Такой не мож было іщы найти в Польщи, де яр кус ся в тым році спізнила. «Спомины і передуманя здійстняют ся в тишыні» написал колиси Вілям Вортон і было тото выдно в Рускым Керестурі.

Думам, денекорты з нас мали мішаны отчутя, коли наступного дня уж рушыли сме стрітити ся з Руснаками в Хорвациі. По дорозі до села Петровці, котре было нашым доцільовым місцьом подорожы, виділи сме остріляны хыжы, котры якоси чудні выкликували отчутя повагы, спілчутя – такы маціцькы, розставлены безборонні вздолж узкых доріг, без плотів навет, а не то, же оборонных мурів.

Місто Вуковар, в ним видно як скоро мож піднести ся по страшній войні, коли ся добрі ґаздує. Затримали сме ся гев стрітити головну нашу ґаздыню Русначку в Хорвациі – Паню Наталію. І то в Вуковарскій школі одчули сме тоту ґаздівску руку мудрого, щырого, отвореного Директора – котрий нас так радо і щыро принял, як бы сам был Руснаком. А він лем заряджат обома школами – в Вуковарі і Петровцях, де сме на конец доіхали.

Смотрячы на Петровці мож было подумати, же не є то богате село, але скоро сме познали, як барз є оно богате не материйом... лем духом. Затримали сме ся в школі, де приняли нас барз сердечні, як всяды, щыро бесідуючы. Хоц гев, здає ся, якоси особливі на нас ждали, головні діти, котры пришыкували перфектні свої лекциі, жебы ся нам запрезентувати.

Петровці то село, де находит ся найвекше скуписко Руснаків (бо так про себе бесідуют) в Хорвациі. Подібні, як в Рускым Керестурі, понад 80 процентів жыteли того села то Руснакы. І они немало потерпіли в часі недавной войны. Част хыж порозваляна, в декотрых лем фронт выремонтуваний. В церкви завалила ся турня (вежа), впала част хору, потріскал строп. Треба было з трудом ремонтувати. Священник радо оповідал не лем про саму церков, але і про своіх вірных, іх історию і історию села. Службы в церкви правлят ся там по русиньскы і по украіньскы, хоц Українци лем горстка, головні тых, што приізджают з Вуковару. Не хцут єднак в церкви іх дискримінувати.

Важным пунктом нашого выізду был тіж Новий Сад, узнаваный не лем за культуровый і адміністрацийний центр войводиньского округу, але за єдно з найбарже розвитьовых і прихыльных етнічній ріжнородности місц в Сербіі. Окрем Сербів машкают в Новым Саді Русины, Угры і інчы народовости. Університет в Новым Саді дає можніст вчыня ся в вельох языках. Вельоязычны тіж сут медия: телевізия, радило, часописы. В місті находит ся грекокатолицка святиня під покровом св. Петра і Павла, вірныма котрой сут головні Руснакы. Архітектура Нового Саду припоминала мі в деякій ступени архітектуру Кракова. Крас рынок, полны особливого климату рестаурацуі, бары, кафейкы. Вшытко порядне, чысте, без ганчу, а і люде такы ідеальны, особливі вродливы, приязны. Повіли нам гев, же векшіст мешканців Нового Саду николи не выізджала з Сербіі. Тота інформация чудує мя до гнеска. Сербія мусит быти для них центром світа, з чого, видно было, напевно і были задоволены. Думам, може і мы хтіли бы сме тіж мати таку ідилличну краіну.

І іщы Коцур, остатнє село, тіж зо значучом перевагом Руснаків, котре сме такой по дорозі уж назад до Кракова, одвиділи. І гев нам хтіли вказати як найвеце і оповісти, і погостити на дорогу. І гев тіж тота сама рефлексия – як спокійні і щестливо можут жыти люде, котры радуют ся спокойом по недавній войні, котры мают долгу уж і розвинену традицию свобідного плеканя свойой культуры.

Хочу речы на конец, же барз вартістний был для нас вшыткых тот выізд, будучий приємным завершыньом нашого пятирічного вчыня ся лемківского языка. Остане він в памяти на все, остане уж лем як спомин і аж як спомин. Все, коли будеме мати таку потребу, будеме могли по него сягнути і прикликати як емоційно-культурову вартіст.

Анна Ґох

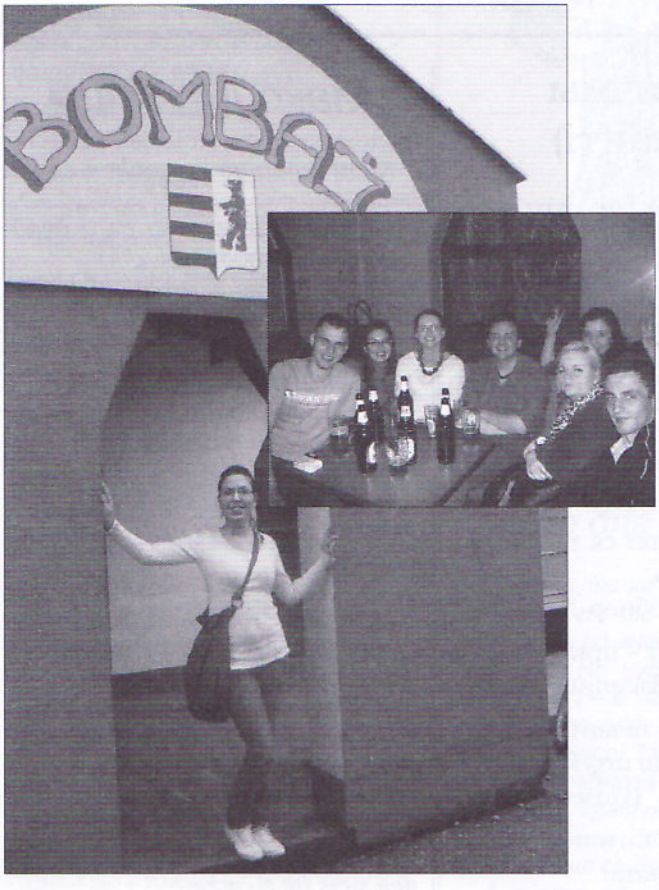

Мы молоды і они молоды – добесідуєме ся

Як уж дознали сте ся скорше, в попередніх чыслах „Бесіды", мы студенты лемківской філолоґіі в днях од 13 до 18 квітня были сме в Сербіі і Хорвациіі. Каждий з нас мал написати пак штоси на окрислену тему. Мі трафила ся барз приємна і свобідна тема, а докладні, як нас принято і як выглядяли нашы стрічы з молодежом. Думате, напишу же вшытко было нормальні, дали нам істи, напити ся і то вшытко. А єнак треба підкрислити, же принято нас (в більшости Поляків) як своіх. Од самого початку пан Дюра Папуґа занимал ся перфекцийні орґанізацийом нашого часу, жебы сме могли як найвеце обізрити. Посвятил свій час, взял вільне в роботі, жебы ся нами опікувати.

В Рускым Керестурі мешкали сме в інтернаті при ґімназиі. Там перший раз мали сме можніст стрітити ся з сербском ґімназийном молодежом. Были то мешканці інтернату з місцевости оддаленых вельо кілометрів од ґімназиі. Проявляли они ґідне заінтересуваня нами. Вказало ся, же мама єдного хлопця з інтернату є Польком. Він барз добрі бесідувал по польскы. Дознали сме ся, же діти і молодеж з інтернату, то головні не Русины, лем інчы народности. Рішаючы ся на вчыня в Ґімназиі «Петро Кузмяк» в Керестурі, выбрали як выкладовий русиньскій язык, котрого мусіли ся навчыти, жебы корыстати з доброй реномуваной школы, котра дає освіту на высокым рівни.

Пак, другого дня, по нашым повороті з Хорвациі, в школьній ідальни мала місце офіцийна стріча з представниками молодежных орґанізацій Русинів в Себіі – Невладовой Орґанізациі Младых Руснацох „Pact Ruthenorum" і молодежным одділіньом "Руской Маткы". На початку бесідували чым ся занимают, якы мают пляны на будуче, якы орґанізуют імпрезы і в якых берут актывну участ. Для нас невірогідний был розмах і ініциятывніст, про яку свідчыли хоцбы лем з опису такы великы акциі і фестівалі як Медженародний Волонтерски Роботни Камп ци Фестіваль «Водова Фест» орґанізуваны што рока в часі вакаций.

По тій офіцийній части выбарали сме ся до корчмы „Бомбай", де уж спокійні при пиві зачала ся бесіда на свобіднійшы темы, як студия, наше будуче і інчы. Найвекше зачудуваня было, коли нашы приятеле дознали ся, же сме в більшости Полякы, але як ся пак вказало, не было тото жадным проблемом. Разом з нашыма новыма приятелями сміяли сме ся, бесідували сме і пили пиво долго, аж корчмар мусіл нас вышмарити практычні силом, бо не хтіли сме іти домів. Не думал єм, же в Сербіі найдеме так вельо отвертых, щырых і добрых люди. Вертаючы до гостинности Руснаків, то не можу оддати словами як єм, і не лем я, вдячний ім за принятя нас, за кажде звіданя „ци напевно ничого не потрібуєте", і за палюнку тіж, бо так іщы николи мі не смакувала, як там в Рускым Керестурі. Мам надію, же будете мали можніст тото прочытати, бо хтіл єм вам з цілого серця подякувати.

Каміль Сова (Кесарий)

ІВАН РУСЕНКО

Кальварийскы

Каждий тыжден маме свята,
То „Анны", то „Крижа',
То святого Асафата,
То зас „Маткабіжа".

Руснак рад обходит свята,
Уж так за давен-давна.
Не ма ся днес чого яти,
Та му уж *всьоравна*.

Не лем свої він обходит,
Але тыж дачыі,
На одпусты барз рад ходит
І на кальварии.

А єгомосьць – хоц і дзєкан,
Ани слова на то,
Лем: – Святити треба – рече –
Католицкє свято.

Ідут люде з Бондарівкы
Тыж на Кальварию:
Хлопи, бабы, стары дівкы,
А інчы ся сьміют.

Бо робота в полю чекат,
І овес жде косы...
А дорога барз далека –
Сім миль, но і штоси!

Ідут, ідут, сьпіваючы,
Далеко іх чути.
Зняли кєрпці і онучы,
Бо тяжко обутым.

...Тыжден были і принесли –
Што? – *блоґославєнє*,
Образочкы, мендаликы
І пусты кышені.

Треба нам школы

(выімок)

Ваньо Березина –
Наш Лемко – повідат,
Што сьвіт, то єст школа,
А учытель – біда!

Я зас на то повім,
Березино, друже,
Же той „бідной школы"
Маме уж задуже!

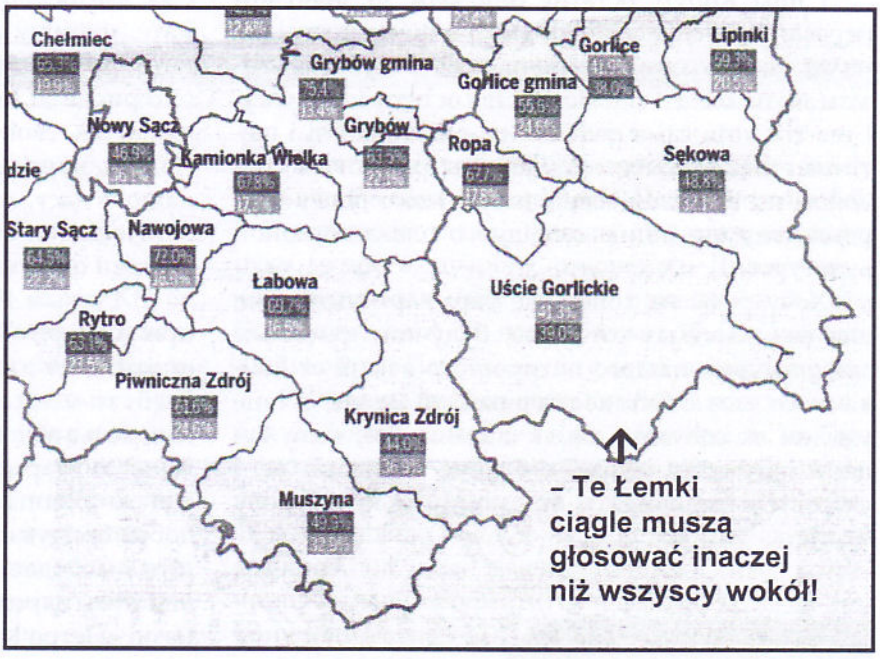

Афоризмы (о таланті)

Велькій талант то лем барз велька нетерпеливіст.
(Альфонс Алле)

Талант може ти быти часом пробачений, ґеній – николи.
(Жорж Ґ. Байрон)

Незадоволіня зо себе то основа каждого правдивого таланту.
(Антон Чехов)

В замыслі проявлят ся талант, во выконаню штука.
(Марі фон Ебнер-Ашенбах)

Талант, то значыт – пристраст.
(Василій Розанов)

Охота не є іщы талантом, а талантови далеко до штукы.
(Йозеф Етвеш)

Талант родит ся в тишыні, а характер во вирі сьвіта.
(Йоган В. Ґете)

Талант не по то даний чловекови, жебы ним служыл злу.
(Миколай Ґоголь)

Посіданя таланту не є заслугом, але і так будит людску пошану.
(Стефан Кісєлєвскі)

Тот найбарже ясніє талантами, хто веце роздає нич отримує.
(Миколай Островскій)

Максим і Клим

Клим стал рано, оголил ся та гварит:

— Знаш, бабо, чую ся о двадцет років молодшый...

— Ты, Климе, а може голил быс ся гвечер?!

•

Приятеле сідят на беріжку.

— Пізрий, Климе, яр іде. Дерева зеленіют, вшытко спід землі выходит...

— Ты, Максим, дурниц не сплітай, бо лем місяц тому тещу єм поховал.

•

Максим з „Трибуном Люду" в руці приходит до дохторя. Видно, же закрутило ся му в голові.

— Што вам? — зьвідує дохтор.

— Жлі зо мном, пане дохтор. Што інче чытам, што інче чую, а што інче виджу.

•

— Климе, як ся зове баба, котра все знає де єй хлоп?

— Вдова.

•

Клима, як резервісту (было то за Пілсудского), покликано на три місяці до войска. Такой дораз пише до жены: „Пішлий мі бодай двіста злотых на папіросы і на дашто інче."

Жена му одписує: „Посылам ти двадцет злотых на папіросы, дашто інче будеш мал, кєд придеш домів."

З народной фразеологіі

Ани ня до неба, ани ня до землі.
Без вітру, ани стебло травы ся не погне.
Біда біду найде, хоц сонце за гору зайде.
Боже, дай му розум, або і тот од нього воз.
Воліл єм тя на копривy высикати, як сплодити.
Гора з горов ся не зыйдут, але чловек з чловеком гей.
Де го поставиш, там го найдеш.
До нього, бідняка, уж лем душа ходит спати.
Є в ним веце іди, як говен.
Єден „ча", а другій „гец бе".
Жену люб, а по ній луп.
Змерзнул єм на цомпель.
Іщы так не было, жебы не могло быти гірше.
Каждий ма свою біду, але моя найвекша.
Мам ся добрі, як голий в терню.
Не жобай до осього гнізда, бо тя осы покусают.
Нич мі не остало, лем очы про плач.
Нич му не святе.
Обзерай ся і на стары коліна (не лем нараз вшытко схаснуеш).
Памятай, же ліс ма очы і уха.
Пішол быс матери під кабаты.
Про доброту на жеброту.
Робил єм ся шліпий і глухій, а і так нич не помогло.
Сідиш в рядку, тримай ся порядку.
Та він такій – дуй вітре по поли і я піду за тобов.
Хліба му дам, але розуму не можу.
Чекай до втовды як волк зозулю пооначыт.
Чый хліб іш, того сыпіванку сыпівай.
Што є шептом, то є чортом.
Шытко буде, лем мы ся поминеме.
Якє пожычыш, такє вертай.
Якоси было, якоси буде.

За выданьом: Іван Чижмар, *Народна музыка (...)*, Свидник 2009 (см. ст. 27); тексты зретушувано до лемківского.

Послухайте вшыткы люде лемківского роду —
хто в тым краю рідным, бідным каламутит воду.
Послухайте, може ся вам придаст тото в біді,
може навчыт шанувати братів і сусідів.

(Амроз)

Місце для рефлексий

Ліє! Але ліє не од гнеска. Ліє під Кычером, ліє під Поповыма Верхами. Ліє не од гнеска. Хоц не од все. Так ліє... Не чудна была нам лія, злива, аж і – в час ранішнього літа – велькє поводя. Псяча слота в час осінній... Бррр! Та была чуга, тепла дідова, прадівова чуга. Пахло в ній одвічным, правічным, своім, милым, незбабраным. Втулил єс ся в ню і был єс. Был єс Дома.

А гнеска інакше ліє. І серед лії той, зливы, поводя не найдеш тепла, Втекло, діло ся деси, одышло враз з чугом, чуганьом, гуньком, обычном загортком.

І де глядати мі тепла, старому, сивому Амрозискови? Хыбаль втулити ся во самого себе. І спрбувати быти собом...

Чом же то зо всіх стран мя обышли хмарны мысли? Ци зато, ж находжу рефлексий для Місця зато же ліє. Інакше ліє. ***(пт)***

W NUMERZE:

str. 2 – prezentacja numeru;
str. 3 – *Nowiny - nie nowiny, nie tylko z Łemkowyny* – z życia łemkowskiego/rusińskiego kręgu kulturowego;
str. 4 – *Z dostępnej prasy, z komentarzem i bez*;
str. 6 – *Starodruki cyrylickie* (Andrzej Ćmiech);
str. 7 – *Odsłonięto tablicę memorialną* (www..rusyn.sk) – pamięci M. Bałudiańskiego, Łemka – rektora Uniwersytetu Petersburskiego; *Pod tablicą memorialną moje pięć groszy* (Petro Trochanowskij);
str. 8 – *Trochę o 48. Festiwalu Kultury i Sportu w Medzilaborcach i nie tylko o tym* (Andryj Kopcza) ;
str. 10 – *Biennale, Biennale – przecie ciebie dokonaliśmy!* (Petro Trochanowskij) – reportaż z VI Miedzynarodowego Biennale Kultury Łemkowskiej / Rusińskiej w Krynicy;
str. 15 – 18 – fotoreportaż z Biennale – j.w.;
str.20 – *Będzie założona Asocjacja Dziennikarzy Rusińskich* (Ruthenpress):
str. 21 – *Trzmiel. Tu zostaniemy na długie lata* (Łuka Suk) – wspomnienia, cz. 9;
str. 22 – *Herenczakowie rodem z Tylawy* (Bohdan Horbal) – artykuł memuarystyczny;
str. 25 – *Ewangeliarz Peresopnicki* (pt) – notka historyczna;
str. 26 – *Psalm 44, Modlitwa Łemka, Rusińskie groby, Powroty Łemków* (Mykołaj Konewał) – wiersze;
str. 27 – „Z wydawniczej półki": *Pieśni,muzyka i tańce ludowe Rusinów wschodniej Słowacji* (Iwan Čižmar); *Teatr Bogu i sobie. Obrzędowość doroczna na Sądecczyźnie* (Joanna Hołda, Piotr Drożdzik) – omówienie;
str. 28 – „Krakiwskij Bursak" – dodatek do „Besidy"; *Jak przyjazna i spokojna to kraina* (Anna Goch); *My młodzi i oni młodzi – zrozumiemy się* (Kamil Sowa);
str. 30 – *Kalwaryjscy, Trzeba nam szkoły* (Iwan Rusenko) – wiersze; *Aforyzmy; Maksym i Kłym* – dowcipy;
str. 27 – *Z ludowej frazeologii* (Iwan Čižmar); *Miejsce na refleksje* (pt).

Na pierwszej stronie okładki: *VI Międzynarodowe Biennale Kultury Łemkowskiej / Rusińskiej* – foto: Piotr Basałyga

Na ostatniej stronie okładki: *Z ubiegłych Łemkowskich Watr na Obczyźnie* (fotoskładanka).

♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦

„B E S I D A" - dwumiesięcznik Zarządu Głównego Stowarzyszenia Łemków ♦ Redaguje zespół: Piotr Basałyga, Helena Duć-Fajfer, Andrzej Kopcza, Damian Trochanowski, Piotr Trochanowski – redaktor naczelny ♦ Adres redakcji: 33-380 Krynica Zdrój, skr. p. 83; e-mail: besida@gmail.com ♦ Kolportaż: Zarząd Główny Stowarzyszenia Łemków, 59-220 Legnica 6, ul. Zofii Kossak 6 (internetowa strona: http://www.stowarzyszenielemkow.pl) - na ten adres należy składać zamówienia na prenumeratę ♦ cena pojedynczego egzemplarza – 3,50 zł,- plus opłata za przesyłkę. Przedpłata na prenumeratę roczną, z kosztami przesyłki - 33,00 zł. Konto: PEKAO SA o/Legnica 03 1240 1473 1111 0000 2521 9690 z dopiskiem: Na prenumeratę „Besidy"

Redakcja zastrzega sobie prawo skracania materiałów. Poglądy redakcji nie zawsze są zbieżne z poglądami autorów artykułów.

♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦♦

mer wydano dzięki dotacji
istra Spraw Wewnętrznych
i Administracji

www.lemko.org
2010.09.13
12:13:56 +03'00'

ПРЕД НАМИ ЮВІЛЕЙНА, XXX ЛЕМКІВСКА ВАТРА НА ЧУЖЫНІ - ЯКА ОНА БУДЕ?